

Onze Vogels

58e jaargang no.11, november 1997

maandblad van de nederlandse bond van vogelliefhebbers

De

osel

Over Kanaries gesproken

ZANG • KLEUR • POSTUUR

De oogpigmentatie van de topaas, intermediair en phaeo in vergelijking met de wildvorm kanarie. (*serinus canaria canaria*)

Door Inte Onsmann

Over oogpigmentatie bij diverse mutaties van de kanarie is weinig bekend. In tot nu verschenen artikelen over de topaas [3, 9, 12], de nieuwste mutant van de autosomale c-locus, wordt vermeld dat deze kanaries met rode ogen worden geboren. Na enige tijd zouden de ogen donkerder worden om vervolgens de "normale" kleur aan te nemen. Om deze laatste stelling te toetsen werd lichtmicroscopisch onderzoek gedaan naar de kleur, de kwaliteit en hoeveelheid pigment in het vaatvlies (chorioidea), het pigment epitheel en de iris [8] van zowel de topaas, de intermediair als de Phaeo kanarie. Het resultaat werd vergeleken met de pigmentatie van de wildvorm.

Melanocyten ofwel pigmentcellen, ontstaan uit drie verschillende bronnen:

- 1) De neutrale lijst (fig.1) van waaruit ze naar diverse lichaamsdelen migreren (inclusief het vaatvlies van het oog).

- 2) De buitenste rand van de optische beker, die uiteindelijk het pigment epitheel van het oog vormt.

- 3) De neutrale buis van waaruit de z.g. neuromelaninen gevormd worden die voornamelijk in de hersenen zijn te vinden [1].

Samengevat hebben de melanocyten van het oog dus een tweeledige oorsprong. Om precies te zijn: de melanocyten van het vaatvlies en de irisstroma (de voorkant van de iris) vinden hun oorsprong in de neutrale lijst, de melanocyten van het pigment epitheel en het irisachterblad (de achterkant van de iris) vinden hun oorsprong in de rand van de optische beker. De optische beker is het embryonale stadium van het oog waarbij de definitieve oogbol en de lens nog gevormd moeten worden.

Het pigment epitheel bestaat uit ho-

ningraatvormige hooggespecialiseerde melanocyten die zich bevinden tussen het netvlies en het vaatvlies.

De melanocyten van het vaatvlies of chorioidea [2, 7, 8] bevinden zich tussen de bloedvaten van het vaatvlies dat zich bevindt tussen het pigment epitheel en de harde oogrok of sclera. Het verschil tussen oogmelanocyten en epidermale (huid) melanocyten is dat oogmelanocyten het geproduceerde pigment vasthouden in hun cytoplasma en dus niet afzetten, epidermale melanocyten daarentegen doen dit wel. Lichtmicroscopisch onderzoek naar de hoeveelheid en de kwaliteit van het oogpigment bij de topaas, de intermediair, de Phaeo en de wilvorm kanarie heeft het volgende resultaat opgeleverd:

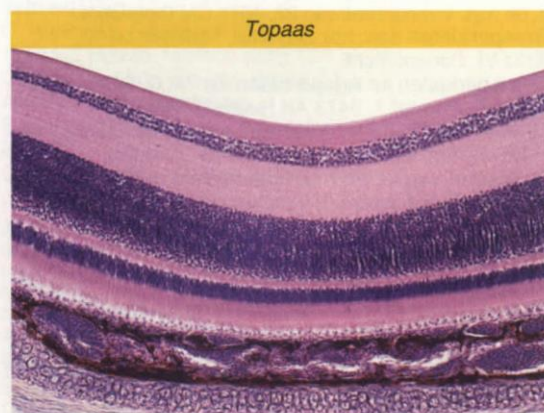
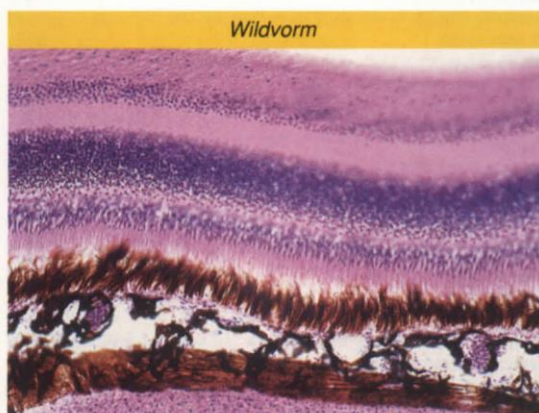
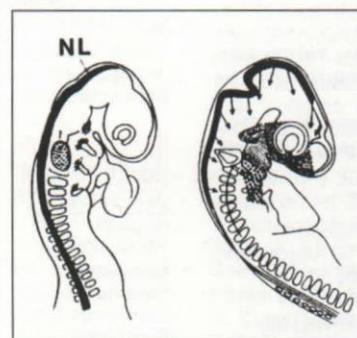
Wildvorm

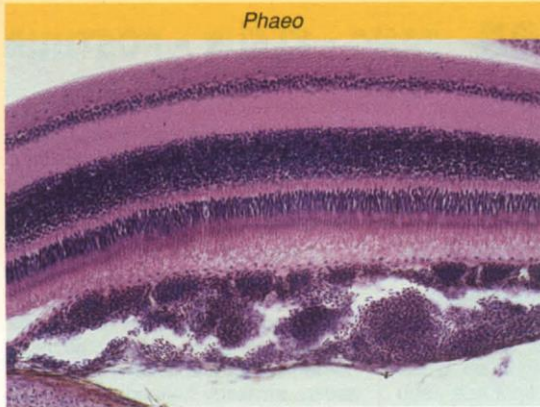
Bij de wildvorm (foto 1) is het vaatvlies rijkelijk voorzien van melanocyten die gevuld zijn met diepzwarte eumelanine, het pigment epitheel is eveneens zwart gepigmenteerd, het pecten is uitsluitend aan de top voorzien van zwart eumelanine, het irisstroma heeft aan de oppervlakte een dunne laag zwart pigment, het irisachterblad daarentegen is voorzien van een dichte laag diepzwart pigment.

Topaas:

Bij de topaas (foto 2) is het vaatvlies zwartbruin gepigmenteerd, het pigmentepitheel is niet gepigmenteerd, het pecten is eveneens niet gepigmenteerd, het irisstroma is aan de oppervlakte voorzien van zeer lichtbruin

Figuur 1

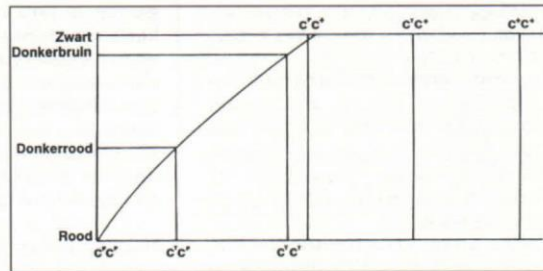
van c^t/c^p ligt tussen dat van c^t/c^t en c^p/c^p in. Deze is daarom dan ook terecht de intermediair genoemd.

Een mogelijke interpretatie van de werking van deze genen ziet u in figuur 3. Aan de vorm van de curve is te zien dat één c^+ gen dezelfde kwaliteit en hoeveelheid pigment produceert als twee, m.a.w. een

splittopaas of splitphaeo is fenotypisch vrijwel niet te onderscheiden van de wildvorm kanarie.

De respectievelijke oogkleuren zijn voor de Phaeo licht rood, de intermediair rood en de topaas donkerbruin.

Het donkerbruin van de topaas echter, wordt vaak voor "normaal" aangezien, dit komt mogelijk omdat het irisstroma nog een redelijke hoeveelheid lichtbruin pigment bevat. Ook zijn de ogen van vinkachtigen erg klein waardoor de kleur moeilijk is te beoordelen.

Figuur 3

twee duidelijke herkenbare multiple allelen van het autosomale c -locus. Het is mogelijk dat meerdere mutante allelen van dit locus bestaan of hebben bestaan, maar deze zijn hoogstwaarschijnlijk door selectie geheel verdwenen.

Meerdere factoren kunnen de oogpigmentatie beïnvloeden [10, 11, 16] en bepalen daarmee tevens de lichtdoorlaatbaarheid van de iris [6, 15].

Bij geslachtsgebonden albinisme wordt vaak nog een redelijke hoeveelheid zichtbaar pigment in het irisachterblad gevonden [11, 15] waardoor de oogkleur niet helderrood is. Bij sommige vormen van autosomaal albinisme, b.v. de Van Haaf mutant of de Engels fallow bij de grasparkiet, is de iris volkomen transparant en ontstaan er robijn rode ogen. Bij mutaties van het c -locus wordt altijd nog zichtbaar pigment in de ogen gevonden, vandaar de vaak donker-rode kleur.

pigment, het irisachterblad is niet gepigmenteerd.

Intermediair

Bij de intermediair is het vaatvlies van een kleine hoeveelheid lichtbruin pigment voorzien, het pigment epitheel is niet gepigmenteerd, het pecten is eveneens ongepigmenteerd, het irisstroma is zeer licht gepigmenteerd (lichtbruin), het irisachterblad is niet gepigmenteerd.

Phaeo

Bij de Phaeo (foto 3) is het vaatvlies alleen aan de kant van de sclera van zeer lichtbruin pigment voorzien, in het pigment epitheel, het pecten, het irisstroma en het irisachterblad werd geen pigment gevonden. In figuur 2 vindt u een tabel waarin de resultaten te zien zijn.

We kunnen nu de werking van de mutante allelen c^t en c^p vergelijken met die van het normale gen c^+ .

De betrekking tussen twee allelen wordt meestal in termen van dominantie uitgedrukt. We noemen de allele c^+ dominant over c^t of c^p omdat respectievelijk c^+/c^+ en c^+/c^t ; c^+/c^+ en c^+/c^p ; c^+/c^t en c^+/c^p niet van elkaar te onderscheiden zijn. Tussen het c^t allel en het c^p allel bestaat geen dominantie want het fenotype

Zoals inmiddels wel duidelijk is geworden hebben de beide mutante allelen c^t en c^p een aantal gezamenlijk aspecten: ze zijn beide betrokken bij de synthese van tyrosinase [8] en bepalen daardoor tevens de oogkleur en de kleur (pigmentatie) van de bevedering.

Recessieve mutaties kunnen vaak, hoewel niet altijd, als multiple allelen worden geïdentificeerd. In dit geval hebben we dan ook te maken met

Ik hoop met dit artikel een verhelderend licht op de oogpigmentatie van kanaries te hebben geworpen.

Literatuur:

- [1] Breathnach A.S. (1988) Extra Cutaneous Melanin Pigm. Cell Research Vol.1:blz. 234-237
- [2] Francois J., Rabaey M., Lagasse A., (1963) Electron Microscopic Observations on Choroid, Pigment Epithelium and Pecten of the Developing Chick in Relation to Melanin Synthesis Ophthalmologica Vol. 146: blz. 415-431
- [3] Grunhagen P., (1990) Topaz-Kanarien AZ Nachrichten Vol.7: Blz. 401-405
- [4] Laties A.M., Lerner A.B., (1975) Iris Colour and Relationship of Tyrosinase Activity to Adrenergic Innervation Nature vol. 255: blz. 152-153
- [5] Onsman I., (1987) Waarom Vogels met Gesloten Ogen Worden Geboren en de Functie van het Knipvlies Onze Vogels no.1 blz. 37
- [6] Onsman I., (1987) De Ogen van Vogels Onze Vogels no.3: blz. 118-119

Figuur 2

	Wildvorm	Topaas	Intermediair	Phaeo
Vaatvlies	Zwart	Zwartbruin	Bruin	Lichtbruin
Pigmentepitheel	Zwart	-	-	-
Pecten	Zwart	-	-	-
Irisstroma	Zwart	Lichtbruin+	Lichtbruin -	-
Irisachterblad	Zwart	-	-	-

Over Kanaries gesproken ZANG • KLEUR • POSTUUR

- [7] Onsman I., (1990)
De Topaas Kanarie: Een Verkenning en Analyse
Onze Vogels no.5: blz.(199-202)
Mutavi Bulletin no.1: 15-19
- [8] Schreck H. R.E., Bowers R.R., (1989)
Effect of the Barring Gene on Eye Pigmentation in the Fowl Pigment Cell Research Vol. 2: blz. 191-201
- [9] Speier H., Speier G., (1988)
Histologisch Untersuchungen der Augen von Albinozebrafinken AZ Nachrichten no.3 blz.154-156
- [10] Tolomelli M., (1989)
Il Topazio, Un'Esperienza col Soggetto Misterioso
Italia Ornithologica Vol. 4: blz. 26-30
- [11] Toumisis A.J., Fine B.S., (1961)
Electron Microscopy of the Pigment Epithelium of the Iris
The Structure of the Eye (acad. Press); blz. 441-452
- [12] Veerkamp H.J., (1975)
Kleurkanarie IXX: De Inofactor
Onze Vogels no.9: blz.402-404
- [13] Wirtschafter J.D., Denslow G.T., Shine I.B., (1973)
Quantification of Iris Translucency in Albinism
Arch. Ophthalmologica Vol.90: blz. 274-277
- [14] Witkop C.J., Quevedo W.C., Fitzpatrick T.B., (1983)
Albinism and Other Disorders of Pigment Metabolism
The Metabolic Basis of Inherited Disease (Stanbury, Wijngaarden, New York): blz. 301-346

Onderschrift foto's 1, 2 en 3

De brede roze band op de foto's is een dwarsdoorsnede van het netvlies. De onregelmatige smalle band daaronder is het pigmentepitheel en de daar weer onderliggende laag bestaat vnl uit "lege" bloedvaten en melanocyten gevolgd door weer een roze cellaag. Dit zijn kraakbeencellen die de harde oogrok vormen.

Een reactie op 'wat zijn waterslagers en wat zijn watergolvers'

Naar aanleiding van de artikelen met betrekking tot de Waterslagerszang, welke door de heer J. Plokker in de uitgave van april en mei van dit jaar in "Onze Vogels" gepubliceerd zijn, zijn er vanuit de Waterslagerkring een aantal reacties gekomen. De toonzetting van het bewuste stuk

heeft bij velen een onbehaaglijk gevoel opgeroepen.

Het totale stuk ademt een sfeer uit, die suggereert dat de keurmeester de vogels niet op de juiste waarde zouden beoordelen. Het keuren van zangkanaries is net als andere gedomesticeerde diersoorten moeilijk, omdat het geen exacte wetenschap is maar een subjectieve aangelegenheid.

De geschreven standaard in combinatie met de ervaring en het ideaalbeeld dat de keurmeester voor ogen (lees oren) heeft, zijn een bepalende factor voor de uitslag op het keurbriefje. Het referentiekader waarover de keurmeester beschikt, is van essentieel belang.

Een definitie voor een zangtoer bedenken is een intellectuele prestatie. Maar om deze ook nog op de juiste wijze volgens de geldende normen toe te passen, is een prestatie waar een geoefend deskundig oor voor nodig is.

Tijdens de keuring gebruikt de keurmeester al zijn kennis en beoordeelt de vogels naar eer en geweten.

Het bestuur van de K.M.V. Zang.

CRESTED - CRESBRED

Geachte sportvrienden!

Als wij ons 'ns gaan verdiepen in deze postuurvogel, dan zien wij, dat zelfs op grote wedstrijden deze vogels vaak geheel ontbreken. En toch behoren zij terdege bij de groep postuurvogels. Maar over het algemeen hoor je de opmerking, als er over de Crested wordt gesproken, dat die vogel moeilijk te kweken is. Bij de Yorkshire en de Norwich hoor je dat lang niet zo vaak. Maar de Crested kweekt zeker niet slechter dan deze genoemde soorten.

Natuurlijk, er zijn paren Cresten, waarvan geen je enkele jonge vogel van groot krijgt. Maar die heb je bij de andere soorten postuurvogels ook wel eens en zelfs bij zang- of kleurkanaries wel. Dat ligt aan vele factoren, waarop ik in dit artikel niet wil ingaan. Ik heb al Crested-paren gehad, waaruit ik in 1 jaar 11 jongen kweekte. Ik weet ook wel dat een dergelijk aantal

nooit een gemiddelde kan zijn, maar toch: als u ze goed verzorgt, kunt u door de regel rekenen op een mooi aantal prachtige jonge vogels.

Ik schrijf prachtig en dat meen ik ook. Evenals de Yorkshire is de Crestedvogel een rustige, kalme en lieve vogel. Gewoon een plezier om hem te houden.

Het is jammer dat deze vogels bij zo weinig kwekers bekendheid geniet. Vaak hoor ik kwekers praten over: "Wat een grote Glosters!", als ze Crestedvogels zien. Ook worden ze vaak verward met de Norwich of de Border. Dat zal komen omdat het zulke grote postuurvogels zijn en zo sporadisch worden gehouden.

Zoals alle aanschaf van een soort vogels, moet men vogels aanschaffen die in eerste plaats gezond zijn. En dan als tweede vereiste, vogels die zoveel mogelijk voldoen aan de standaard-eisen. Het blijft, net zoals bij alle soorten vogels, een kunst topvogels te kweken. Dat lukt niet zo vlug en goed overleg en doordacht handelen is een eerste vereiste om tot een goed resultaat te komen.

De veren van de Crest-Crest-bred behoeven niet zo glad en aaneengesloten te zitten als van de Yorkshire. Daarom wordt de Crested een vormvogel genoemd en de Yorkshire met zijn zeer gladde verenpak en fiere houding, een houdingsvogel. De vorm is bij de Crestedvogels een zeer belangrijk punt. Wij noemen de vogel met een kuif Crested en zonder de kuif de Crestbred. Zonder meer is een mooie kuif bij deze vogels een heel belangrijk punt, en een vogel met die eigenschap scoort meestal hoge punten.

Een Crestbred heeft een weinig afgeplatte, massieve kop. Ik lees op keurbriefjes wel eens: "Deze vogel heeft een weinig afgeplatte kop". Wel jammer, een dergelijk opschrift, want dat is juist goed en een vereiste. Als die kop dan ook flink breed is zitten we goed. De vogel moet, als het goed is, de vorm hebben van een grote goudvink. Dus ondanks de wel voorkomende opmerkingen op verscheidene keurlijsten van: "Wat kort" - of ook wel - "wat geblokt", is een gemakkelijke bewering. Maar volgens de eisen moet de Crested de vorm hebben van een grote goudvink en dat beestje loopt heus niet rond zonder een volle

Europese kanarie

Zoals ik reeds eerder vertelde, heb ik totaal geen verstand van kleurvariëteiten en dergelijke. Daarom ben ik zo vrij u dit keer iets te vertellen over de Europese kanarie. Oorspronkelijk broedde deze kleinste Europese vinkachtige in de open bosgebieden in de landen rond de Middellandse Zee. Omstreeks het jaar 1880 begonnen de vogeltjes zich uit te breiden in noordelijke richting. De uitbreiding ging minder snel dan bijvoorbeeld die van de Turkse tortel. Hoe het ook zij in het jaar 1922, misschien al eerder, werd Nederland bereikt.

In het genoemde jaar werd het eerste broedgeval geconstateerd. Het nest is een stevig bouwseltje van halmen, mos, worteldraden, ineengeveven door spinrag. De kom wordt gevoerd met haren, wol en plantenpluis. De drie tot vijf bleekblauwe, rood gevlekte eitjes worden door de pop in een dag of dertien uitgebroed. Het kroost vliegt uit na circa veertien dagen. Deze kanaries broeden mondjesmaat in ons land. De meeste ervan worden aangetroffen in het zuiden van Limburg.

Zoals ik al zei, deze kanarie is met zijn lengte van 11,5 cm onze kleinste vinkachtige. De poppen zijn sterk gestreept en hebben een gelige stuit. De mannetjes hebben een duidelijke gele stuit en een geel voorhoofd, gele kin en borst en zijn minder gestreept. De snavel is opvallend kort en dik. De Europese kanarie is nauw verwant aan de kanarie van de Canarische Eilanden, waaruit talloze kooivogelrassen zijn ontstaan. Hij werd geruime tijd beschouwd als een ondersoort hiervan, maar tegenwoordig is men van mening dat de Europese kanarie een apart soort is.

Het voedsel bestaat uit allerlei zaadjes, maar in het broedseizoen worden ook allerlei kleine insecten gegeten. De Europese kanaries brengen de winter door in het zuiden van Europa.

Meindert de Jong

borst. De kop moet afgedekt zijn door lange en zachte veren. Heeft de vogel wenkbrauwen, dan worden die veroorzaakt door de lange veren en de wat afgeplatte kop. Door die wenkbrauwen krijgt die vogel een wat streng aanzicht.

Een korte en kegelvormige snavel geeft de Crested vogel een bredere aanblik. Dat geldt ook voor de Crestbred. Een goede kuif zal de snavel voor het grootste deel bedekken. Een goed gevulde hals is noodzakelijk voor de Crestedvogels en dat vergroot meestal de breedte van de kop en de grootte van de kuif. Want op een kleine kop groeit vaak een kleinere kuif, dan op een goede brede kop. Dat zal begrijpelijk zijn voor een ieder. De schouders van de vogel moeten breed en goed gevuld zijn. Dat geeft direct een goede vorm aan de vogel. Zo is het ook met de rug. Een smalle rug wekt de indruk dat wij met een te dunne vogel van doen hebben. Dus als het kan: breed, breed en nog eens breed voor wat de kop, de nek en de rug betreft.

De vleugels moeten vrij lang zijn en de staart normaal. Een belangrijk punt is ook het zoveel mogelijk laten zien van de hanenveren. Dat zijn veren die korter zijn dan de staartveren en zich aan weerszijde van de staart laten zien. Wij moeten echter wel bedenken dat de overjarige vogels deze veren duidelijker en overtuigender laten zien dan jonge vogels. Een jonge vogel is over het algemeen veel ieler dan een overjarige. De jonge vogels laten slechts bij uitzondering grotere hanenveren zien. Over het algemeen heeft de Crestedvogel korte poten, waarvan de dijnen bijna niet zichtbaar zijn. De lengte van de vogel moet tenminste 17 centime-

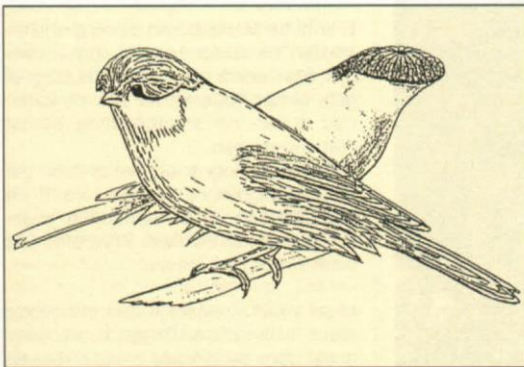
ter zijn. Ik heb wel eens gelezen dat het een vereiste is dat de veren van de Crested lang en zijdezacht zijn. Wij moeten er echter bij de kweek rekening mee houden dat er ook goede Crestedvogels zijn met een hardere verenstructuur. Ook naar dat punt zou u moeten kijken als u de paren samenstelt.

Als u de vogels in de broedkooien doet, dan kunt u het beste de kuiven kleiner knippen. Dan kan de vogel beter zien om de jongen te voeren en voedsel te zoeken. Dat komt de groei van de jonge vogels ten goede en het geeft de oude vogel veel gemak. Ook de overhangende wenkbrauwen van de Crestbred kunt u het beste afkorten, want de sterk ontwikkelde wenkbrauwen beletten ook die vogel op een onbelemmerd uitzicht. En als de vogel na de kweek weer in de rui gaat, dan krijgt de vogel zijn fiere kuif en mooie wenkbrauwen vanzelf weer terug. Ook de veertjes om de anus dienen vóór de kweek geknipt te worden. Als u die veertjes laat zitten, dan kan dat een goede bevruchting in de weg staan. Ook geldt dat voor de Crestbred vogels. De veertjes die op de uitgang staan moet u laten staan: die worden door de vogels gebruikt als begeleidingveertjes bij de bevruchting.

De kuif van de Crested moet zo rond mogelijk zijn met een klein middelpunt. In de kweek is deze vogel net zo kalm en rustig als de Yorkshire.

Een niet schuwe, lieve vogel, die geen onruststoker is. Dat zijn trouwens bijna altijd de goede eigenschappen van de grotere postuurvogels. Het geeft voldoening om met deze vogels te kweken en als u er voldoende aandacht aan besteedt, dan zult u van deze soort pracht-exemplaren kunnen kweken en juwelen voor de wedstrijd. Ik wens u allen een goede kweek met deze uitstekende vogelsoort.

Tekst en tekening
H. Koster

Het kweken met Europese cultuurvogels

Onkruiden als vogelvoedsel deel 2

DOOR WIEL HÖPPENER (ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN)

Herderstasje *Capsella bursa pas-toria*

Een geliefd en nuttig onkruid dat de lente ons biedt, is het alom bekende herderstasje hetwelk behoort tot de kruisbloemenfamilie. Het is een zeer algemeen eenjarig kruid het welk van april tot oktober groeit op gecultiveerde gronden, langs velden en wegbermen, braakliggende terreinen als ook in weilanden.

Herderstasje kan 35 tot 60 cm. groot worden en is een delicatessen waar onze vogels niet genoeg van kunnen krijgen. U kunt de plant in zijn geheel uittrekken en aan uw vogels voeren. Het is genoemd naar zijn beursvormige vruchtjes maar velen kennen hem ook als lepeltjeskruid. Dit, ook door de mens gegeten plantje, is vooral ook bekend om zijn medicinale eigenschap om bloedingen te stelpen.

De blaadjes verschijnen in het voorjaar het eerst en verspreiden zich vlak op de grond. Ze zijn net als de blaadjes van de paardebloem, diep getand.

De kleine witte bloemen bloeien tot een trosvormig los scherm boven op de stengel. De zaadjes zitten in hartvormig zaaddoosjes welke om en om langs de stengel staan. Het herderstasje is een zeer variabele met talrijke variëteiten en vormen. Ze wordt vaak aangetast door een schimmel (*Cystopus candidans*) die de plant deformeert. Deze verdikt zich plaatselijk en krijgt een overtrek van een witte schimmelmassa. Als u zoiets ziet moet u deze plant nooit plukken. Ga dan liever een eindje verder, daar zullen dan zeker wel gezonde planten staan want waar het herderstasje eenmaal groeit, daar woekert het meestal ook.

Een ander plantje, ook behorend tot de kruisbloemenfamilie, het kleine tasjeskruid, lijkt op het herderstasje maar is kleiner en tengerder om te zien.

De latijnse naam van deze plant is: *Teesdalia nudicaulis*. Het kan 20 cm. groot worden en groeit vooral op droge zandgrond en kalkarme duinen.

Het bloeit van maart tot laat in de herfst. Dan is er nog een plantje dat tot de kruisbloemenfamilie behoort en dat is de zandraket (*Arabidopsis thaliana*). Ook deze lijkt op het eerste oog veel op het herderstasje. Aan de voet van deze plant zijn echter minder blaadjes welke bovendien langwerpige lepelvormig en niet getand zijn. Het groeit op open zandgrond en verlaten akkers, kan een hoogte van 30 cm. bereiken en bloeit rond april-mei.

Om nog even op het herderstasje terug te komen, het volgende. U kunt de plant in zijn geheel plukken, maar ook met de hand langs de stengel de zaadjes er af stropen. Met stengel en al zullen de hartvormige zaaddoosjes veel langer vers blijven, dan wanneer ze (los) gestroopt zijn.

Schapezuring *Rumex acetosella*

Schapezuring is een kruid dat nog voor veel vogelliefhebbers als vogelvoedsel totaal onbekend is. Toch is deze eenjarige plant een zeer algemene soort. Hij groeit op voedselarme, droge zand- en veengronden en ook op ruderaal terreinen waar hij meestal niet veel hoger wordt als de begroeiing in zijn naaste omgeving. Een bruine waar tussen het groen in en open terrein, verraadt u dat hier de schapezuring groeit. Het plantje vertakt reeds laag bij de grond en de bladeren verschillen met die van de veldzuring, doordat ze aan weerskanten van de voet een slip hebben.

U kunt de plantjes kort bij de grond afsnijden en ze zo aan uw vogels voeren. Het wordt door alle wildzangvogels graag gegeten en ook de kanaries zullen de schapezuring beslist niet versmaden.

Ik kan me nog goed herinneren dat we als kinderen, vroeger, vaak de blaadjes van de schapezuring gegeten (gekauwd) hebben. Waarom? Dat weet ik ook niet meer.

Meer weet ik eigenlijk niet over deze plant te vertellen. Desondanks hoop ik dat door deze korte beschrijving de

Kneu ♀ fouragerend op Herderstasje (foto: René van Rossum)

schapezuring, als vogelvoedsel, bij u zeer snel zijn intrede zal doen.

Veldzuring *Rumex acetosa*

Een van de onkruiden waarover wij reeds vroeg in het seizoen kunnen beschikken, is de veldzuring. (een groter broertje van de schapezuring) Het is een overblijvende zeer algemene soort welke verspreid groeit op bemeste- grazige grond en langs wegen. Het is een grote zaadproducent die duizenden zaadjes bevat. In tegenstelling tot de schapezuring, begint de vertakking van deze plant pas, als hij boven de hem omringende begroeiing uitkomt.

Veldzuring bereikt een hoogte van 1 meter en is met zijn groengele bloempjes gemakkelijk te herkennen, vooral omdat de bloemen niet alleen aan de top, maar ook langs een groot deel van de stengel groeien. De bovenste bladeren staan dicht tegen de stengel aangedrukt. Reeds in de tweede helft van mei zijn de zaden

geschikt om aan de vogels te voeren (met mate). De beste tijd is echter de maand juni, daarna wordt het al gauw minder en in augustus zal men nog maar sporadisch wat planten met zaden tegenkomen. Vooral de kneu en de barmsijs voeren in de vrije natuur hun eerste nest jongen veel van deze zaden.

De geelbruine, driekante zaden zijn oliehoudend en dus geschikt als wintervoorraad. De plant wordt dan gedroogd met steel en al. Het zaad gaat door het drogen niet in kwaliteit achteruit. Hoewel het niet onvermeld mag blijven dat de droge zaden door de vogels minder graag gegeten worden. Alle delen van de plant hebben een zuurachtige smaak, want ze bevatten veel oxaalzuur. Veel vogelliefhebbers beweren dat veldzuring giftig is voor de vogels. Ik kan dat niet beamen, daar ik al jaren mijn vogels naast de andere onkruidzaden ook veldzuring verstrek. Maar een en ander natuurlijk met mate. Ook kleine exoten en par-

kieten eten veldzuring en er zijn zelfs kwekers die het als opfokvoer aan hun roodrugparkieten geven, zo heeft men mij verteld.

Krulzuring *Rumex crispus*

Het derde en laatste lid van de zuringfamilie dat ik onder de aandacht wil brengen is de krulzuring. Deze overblijvende zeer algemene soort, heeft zijn naam te danken aan de rabarberachtige, aan de rand (gekroesde) gekrulde bladeren.

Deze struikplant kan tot 1.20 meter groeien en is net als de veldzuring een grote zaadproduceerder. Men kan deze plant overal aantreffen maar vooral op grazige kultuurgrond en runderaal terrein. In mindere mate op akkers en langs wegbermen. De bloeitijd is van mei tot oktober.

Grasparkieten

A. van Kooten

STORINGEN EN AFWIJKINGEN TIJDENS HET BROEDPROCES VAN DE GRASPARKIET

DEEL 1

Tijdens het broedproces worden we helaas regelmatig geconfronteerd met teleurstellingen. Deze teleurstellingen hebben bijna altijd te maken met storingen die zich tijdens het broedproces voordoen. Wanneer zich storingen voordoen wil men weten wat de oorzaak daarvan is. Helaas is hier niet altijd direct een afdoend antwoord op te geven. Verschillende factoren kunnen hier van invloed zijn.

In voorgaande artikelen heb ik ruimschoots aandacht aanbesteed aan factoren die een belangrijke rol spelen bij de kweek en verzorging van de grasparkiet. Het is dan ook de taak van de kweker om te zorgen dat hij/zij deze factoren voor de vogels zo optimaal mogelijk maakt.

Toch doen zich elk jaar weer, bij talloze kwekers, storingen voor tijdens het broedproces. Als zich zoiets voordoet wil je als kweker graag weten wat je er (nog) aan kunt doen. Zelfs het weten van de oorzaak wil nog niet altijd zeggen, dat we voor dat moment ook de oplossing kennen. Een voorbeeld hiervan is de volgende:

Veel jonge poppen hebben voor het eerst van hun moeder zijn nog geen melk uit de voormaag af te scheiden

of voeren hun jongen niet. De jongen die niet gevoerd worden piepen urenlang maar hun kropjes blijven leeg. De oorzaak is dus bekend (popje kan nog geen melk uit de voormaag afscheiden) maar we willen wel graag direct een oplossing om te voorkomen dat de jongen dood gaan!

De jongen zullen namelijk sterven als ze niet binnen 12 uur worden gevoerd. Het probleem kan worden opgelost door de jongen onder te schuiven bij een popje die ongeveer jongen van dezelfde leeftijd heeft. Uit eigen ervaring heb ik geleerd dat de meeste popjes, die niet onmiddellijk voeren, dit wel doen en voortaan zonder moeilijkheden, wanneer we ze eerst 1 tot 2 oudere (4-6 dagen oude) jongen geven. Deze vogeltjes bedelen al veel indringender en werken daardoor stimulerend op het moederlijke voedingsgedrag.

Bovendien kunnen deze jongen al enigszins voorverteerd voedsel, buiten de melk van de voormaag, verdragen. Veelal zullen de jonge poppen waarbij zich dit gedrag voordoet later uitkomende jongen zonder meer direct voeren en dergelijk gedrag niet weer vertonen.

Bovenstaande geeft dus aan hoe we een dergelijk probleem kunnen oplossen. In een drietal artikelen zal ik ingaan op storingen die zich kunnen voordoen tijdens het broedproces van de grasparkiet. Tevens zal ik zoveel mogelijk trachten aan te geven wat de oorzaak van de storing kan zijn en hoe één en ander eventueel is te verhelpen.

In deel 1 zullen de volgende storingen worden behandeld:

1. Pop legt geen eieren
2. Pop legt schaallose eieren
3. Onbevuchte eieren
4. Afsterven van de kiemcel/embryo in het ei

1. POP LEGT GEEN EIEN

Niets is zo frustrerend dan een geweldige mooie pop te bezitten die in de broedkooi geen eitjes wil leggen. Heel vaak krijgt in een dergelijk geval de vogel de schuld en wordt dan vaak van de hand gedaan. Toch ligt de oorzaak lang niet altijd bij de pop. Een tweetal oorzaken, die ik hieronder zal behandelen, kunnen hieraan ten grondslag liggen.

1.1 DE POP IS TE VET

De voeding van de grasparkiet kan te veel vet of koolhydraten bevatten (te veel opgenomen koolhydraten worden omgezet in vet) waardoor de pop vervet. Wanneer een pop te vet is, is dat als een gele "verdikking" waar te nemen onder aan de buik.

Vooraf vogels die in kleine kooien (bijvoorbeeld broedkooien) worden gehouden, vervetten snel.

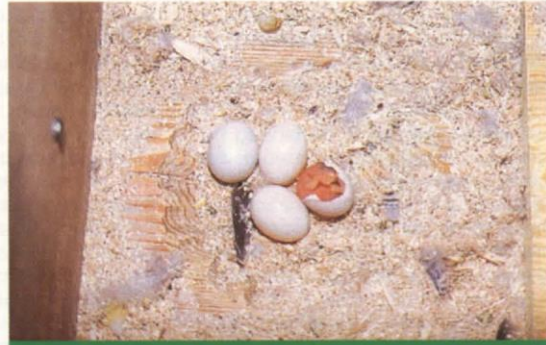
De beste remedie voor vette vogels is ze te laten vliegen in een ruime volière. Het vet zullen ze er dan spoedig weer afvliegen. Indien u geen volière

Voorcom vervetting van de pop

Dierlijke eiwitten belangrijk in de voeding

Onbevrucht ei is helder, bevrucht ei is donker

bezit en genoodzaakt bent de vogels in kleine kooien te huisvesten dan zult u iets aan de voeding moeten doen. U zou de samenstelling van het zaadmengsel kunnen veranderen door de zaden met een hoog gehalte aan vet en koolhydraten te vervangen door zaden met een lagere vet- en koolhydraatgehalte. Ook de vogels op rantsoen zetten (minder zaad verstrekken) wil nog weleens helpen.

1.2. POP HEEFT VOOR DE KWEEK NIET DE JUISTE VOEDING GEHAD

Als u gedurende de wintermaanden alleen met een zaadmengsel gevoerd heeft, kan bij de pop een ernstig tekort aan eiwitten zijn ontstaan. Geen enkel zaadmengsel kan namelijk de aminozuren-behoefte van de grasparkiet dekken.

Het verstrekken van dierlijke eiwitten, zoals bijvoorbeeld in melk geweekt oud brood, kan de eiwitsamenstelling van het voedsel gunstig beïnvloeden. Het verstrekken van melk wil in sommige gevallen nog weleens bijdragen tot stimulering van de eiproduktie bij popjes die nimmer eitjes hebben gelegd. Sommige kwekers geven hun vogels in plaats van water, verdunde melk in een verhouding van 1:1 te drinken. Mocht u dit ook willen doen dan dient u erg bedacht te zijn op bederf!! Voor wat betreft een volwaardige voeding kunt u trouwens beslist niet alleen volstaan met het verstrekken van in melk geweekt oud brood. In de artikelenreeks over de voeding van de grasparkiet in "Onze Vogels" (nr.12 1995; nr. 1,2 en 3 1996) valt te

lezen waar de voeding van de grasparkiet zoal aan moet voldoen.

2. POP LEGT SCHAALLOZE EIEREN

Het spreekt voor zich dat in schaallose eieren (windeieren) geen jongen tot ontwikkeling zullen komen. Ook hier noem ik een tweetal mogelijke oorzaken, te weten:

2.1 VITAMINE GEBREK

De belangrijkste oorzaak van schaallose eieren is veelal een ernstig tekort aan vitamine D.

Indien u het gehele jaar door een uitgebalanceerde voeding verstrekt en kalk, grit en sepia niet vergeten heeft, zullen schaallose eieren niet voorkomen. Bij schaallose eieren treedt dikwijls legnood op.

2.1.1 LEGNOOD

Van legnood is sprake als de vrouwelijke vogel haar ei niet kan leggen. Ingeval van legnood verlaat de pop het nest en gaat met opgezette veren op de bodem zitten. Legnood treedt o.a. ook op bij te jonge popjes en bij popjes die te intensief moeten broeden (meer dan 3 broedronden). Grote wisselingen in de temperatuur alsmede hevige kou kan eveneens legnood veroorzaken.

Popjes met legnood moeten zeer voorzichtig gevangen worden. Eénmaal gevangen worden ze in een vochtige warme doek gewikkeld en boven een pan kokend water gehouden (denk om brandwonden!). Bij dit alles is het aan te bevelen de cloaca

van het popje in te smeren met slaolie.

Een ander therapie die kan worden toegepast is het achterlijf van het popje beurtelings in warm (handwarm!) en koud water te dompelen. Ook hier is het aan te bevelen de cloaca in te smeren met slaolie.

Een derde mogelijkheid is enkele druppels lauwe slaolie met een spuitje (zonder naald!) in de cloaca te druppelen.

Bedenk dat het eitje onder geen voorwaarde in het vogellichaam mag breken, omdat dit ongetwijfeld de dood van het popje tot gevolg zal hebben.

2.2 HEVIGE KOU

Zoals reeds hierboven opgemerkt kan ook hevige kou aanleiding geven tot het leggen van schaallose eieren (legnood). In een dergelijk geval dient u de vogels warmer te huisvesten en de vogels geen nestgelegenheid te geven.

3. ONBEVROCHTE EIEREN

Onbevruchte eieren is iets waar iedere kweker mee zal worden geconfronteerd. Binnen de grasparkietenkweek komt het regelmatig voor dat meer dan 30% van alle eitjes onbevrucht is. In tegenstelling tot bevruchte eieren die na ca. 4-6 dagen bij het schouwen in het tegenlicht van een lamp een rode kleur laten zien (doorschijnende bloedvaatjes) en later tot op een kleine luchtbel na helemaal donker worden, blijven onbevruchte eieren helder. De oorzaak van onbevruchte eieren kan velerlei zijn. Een aantal oorzaken worden hieronder behandeld.

Nog niet ingeschreven voor de bondskampioen in januari 1998 ?

Doe het nu ! In ieder geval uiterlijk 2 december a.s. verzenden.

3.1 DE VOGELS ZIJN NIET IN ELKAAR GEINTERESSEERD

Zoiets kijk ik meestal ongeveer 2 weken aan, is er dan nog geen teken van interesse dan plaats ik de vogels uit elkaar. Wel wil ik hierbij nog opmerken dat het natuurlijk voor zich spreekt, dat vogels die erg agressief tegen elkaar zijn, direct uit elkaar gehaald dienen te worden. Hier moeten we niet zolang wachten tot er gewonden of mogelijk zelfs doden vallen.

3.2 TE GLADDE, TE DUNNE OF TE BEWEEGLIJKE ZITSTOKKEN IN DE KOOI GEPLAATST

Gevolg hiervan is dat de man de pop niet goed kan treden waardoor dus geen bevruchting kan plaatsvinden. Uit eigen ervaring heb ik meegemaakt dat een bevriend collega kweker bij de eerste broedronde geconfronteerd werd met bijna uitsluitend onbevuchte eitjes. Iets wat hij nog nooit bij zijn vogels in zo'n omvang had meegemaakt. Wat bleek? Hij had nieuwe kweekkooien gebouwd en deze voorzien van zitstokken met een diameter kleiner dan 1 cm. Toen hij de diameter van de zitstokken had vergroot door aan weerszijden van de zitstokken latjes te lijmen bleek het euvel verholpen.

3.3 TE ZWAAR BEVEDERDE VOGELS

Indien de vogels zwaar bevederd (buff-bevedering) zijn kan dit een goede bevruchting in de weg staan. Bij zwaar bevederde vogels bevordert het voorzichtig wegknippen of uittrekken van de veren rondom de cloaca bij beide geslachten een goede bevruchting.

Vogels in de rui dienen niet ingezet te worden voor de kweek

3.4 SLECHTE CONDITIE VAN HET POPJE OF MANNETJE

Vogels die niet in conditie zijn mogen naar mijn mening niet ingezet worden voor de kweek. Een voetballer met een slechte conditie zal in een wedstrijd ook geen potten kunnen breken. Ook al zullen er jongen komen van dergelijke vogels dan is het maar zeer de vraag of deze jongen voldoende bouwstoffen hebben meegekregen om zich te kunnen ontwikkelen tot een mooie en gezonde parkiet. Zo is bekend dat de laatste drie maanden voordat een eitje wordt gelegd, bepalend zijn voor het jong dat hieruit geboren zal worden. Met andere woorden: als de pop in die drie maanden tekorten heeft gehad, van één of meer belangrijke bouwstoffen (in bijvoorbeeld de voeding), dan zal dit van invloed zijn op de ontwikkeling van de jongen.

Hiermee wordt nogmaals bevestigd dat de verzorging van de vogels het gehele jaar door optimaal dient te zijn. Bij een broedpaar met onbevuchte eitjes kunnen we de kans op een later bevrucht legsel vergroten door ze normaal verder te laten broeden en hun later vreemde eieren of vreemde jongen toe te schuiven. Denk er hierbij goed aan dat de eitjes/jongen zich qua tijd dienen te verhouden met die van de vogels die ze krijgen toegeschoven. Met andere woorden als we onbevuchte eitjes wegpakken van bijvoorbeeld 10 dagen oud dan dienen de eitjes die we willen toeschuiven ook ongeveer 10 dagen oud te zijn. Hetzelfde geldt voor het toeschuiven van jonge vogels. Als we bovenstaande doen blijft het broedpaar in het natuurlijk ritme.

3.5 DE MAN HEEFT TE LANGE NAGELS

Bij de paring neemt de man op de rug van de pop plaats waarbij hij zich met z'n poten vasthoudt. U kunt zich voorstellen dat als de man op de rug van de pop plaats neemt, de nagels als 'dolken' in de rug van de pop zullen steken.

Door de pijn, die de pop hierdoor ervaart, zal ze proberen de man van zich af te schudden waardoor geen goede bevruchting zal kunnen plaatsvinden.

Vooraf bij de wat oudere mannen moet u er op letten dat de nagels niet te lang zijn.

De nagels kunt u met een schaar bijknippen. Om te voorkomen dat u in een adertje knipt (dus te diep knipt) is het verstandig het nageltje tegen het licht te houden. U kunt dan duidelijk zien waar zich het adertje bevindt.

3.6 ONVOLDOENDE LICHTSTERKTE IN DE BROEDKOOI?

Bewust heb ik achter deze zin een vraagteken gezet. Tot nu toe is (nog) niet wetenschappelijk bewezen dat de lichtsterkte invloed heeft op de bevruchtungskansen. De resultaten van veel kwekers wijzen echter wel in die richting. Over het algemeen is het zo, dat vogels welke het meest in het licht opgekooid zijn, méér bevruchte eieren geven, dan vogels welke in donkere kooien zijn ondergebracht.

3.7 POP NOG ONVOLDOENDE ONTWIKKELD

Evenals bij mensen bestaat er ook bij grasparkieten verschil in lichaamsontwikkeling. Sommige poppen zullen na 7 maanden al geslachtsrijp zijn terwijl andere poppen er na 12 maanden nog niet zijn.

Uit een onderzoek in 1966, die werd gehouden onder Engelse topkwekers, kwam naar voren dat het hoogste percentage jongen werd verkregen met poppen, die twee jaar oud waren en in het eerste jaar niet hadden gebroed.

Voor de kleinere kwekers (zoals de meesten van ons) is het echter van belang, dat gekweekt kan worden met jonge poppen van 10 tot 12 maanden oud. De kleine kweker bezit immers vaak niet de ruimte om poppen een vol jaar over te laten zitten? Zorg er in ieder geval voor dat de poppen die u voor de kweek inzet minstens 10 maanden oud zijn. Houd ook op de kweekkaarten van de vogels de eerste broedronde in de gaten. Misschien zijn er poppen uit een zelfde lijn, die het zelfde beeld laten zien! Hier kunt u dan bij het ingaan van het kweekseizoen rekening mee houden (bijvoorbeeld niet eerder inzetten dan bij een leeftijd van 14 maanden).

3.8 UITGEZAKT ONDERLICHAAM VAN DE POP

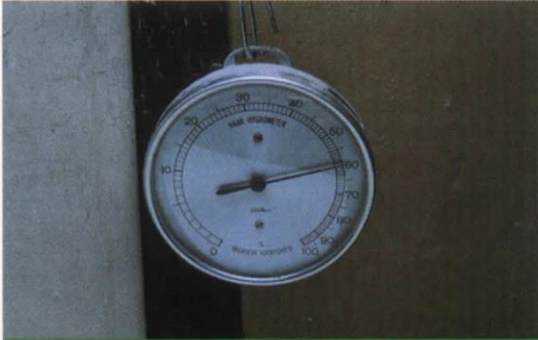
Het komt nogal eens voor, dat het onderlichaam van de pop, na het leggen van de eerste twee eieren, uitzakt.

Heel vaak zijn dan de eerste twee eitjes wel bevrucht, terwijl de rest van de gelegde eitjes onbevucht zijn. Door het uitgezakte onderlichaam zijn namelijk verdere bevruchtungskansen nihil geworden. Als het onderlichaam van de pop, na het grootbrengen van de jongen, nog uitgezakt is, kunt u de pop het beste loslaten in een vlucht. Als het onderlichaam van de pop weer normaal is, kunt u haar weer in de broedkooi plaatsen.

Over het algemeen zullen dergelijke vogels een laag percentage jongen blijven geven.

Ingeval een broedstel onbevuchte eitjes heeft kan men het beste de pop

De
legsel

Dagelijks luchtvochtigheid controleren in de kweek

een tijdje op de eitjes laten zitten, zodat haar lichaam in 'broedritme' blijft. De kans op bevruchting van het volgende nest zal hierdoor vergroot worden. Nog beter is het deze vogels bevruchte eitjes te geven van een ander broedpaar (bijvoorbeeld van een broedpaar met relatief veel eitjes). De vogels kunnen dan de totale broedcyclus doorlopen en de kans op een succesvolle volgende ronde zal er sterk door toenemen.

4. AFSTERVEN VAN DE KIEMCEL/EMBRYO IN HET EI

De volgende oorzaken kunnen ten grondslag liggen aan het afsterven van de kiemcel/embryo in het ei:

4.1 TE LAGE LUCHTVOCHTIGHEID

Een veel voorkomende oorzaak is naar mijn mening een te lage vochtigheid van de lucht in de broedruimte. De vochtigheid van de lucht in de broedruimte is namelijk erg belangrijk.

luchtkamer. Tijdens het broeden wordt deze namelijk groter. Ze mag echter niet meer bedragen dan een derde van het totale eivolume.

Vooral bij de vroege kweek, waar we geconfronteerd kunnen worden met droog, vriezend weer, wil een lage luchtvochtigheid (< 50%) nog weleens voorkomen.

Door een hygrometer (een meter waarop de luchtvochtigheid is af te lezen) aan te schaffen kunt u de luchtvochtigheid in uw vogelverblijf controleren.

Ingeval van een te lage luchtvochtigheid kunt u over gaan tot het regelmatig natspuiten van de eieren met een bloemenspuit of tot het goed vochtig houden van de nestblokken.

Een andere methode die u kunt toepassen is de volgende: Span een (was)lijn op niet te grote afstand van de verwarming en hang hier een kletsnatte deken over. De deken dient u zo hoog mogelijk op te hangen. Het

spreekt voor zich dat de deken goed nat gehouden moet worden. Hoe warmer het vogelverblijf hoe meer water er zal verdampen.

Zelf gebruik ik in dergelijke gevallen ook wel een zogenaamde hogedrukspuit. U weet wel, dat is zo'n spuit die in de tuinbouw worden gebruikt om bestrijdingsmiddelen mee te vernevelen. Met zo'n spuit kun je ca. 5 liter (lauw) water per keer vernevelen. Door 2 tot 3 keer per dag een volle spuit te vernevelen weet ik de luchtvochtigheid in mijn vogelverblijf boven de 50% te houden (controle m.b.v. de hygrometer).

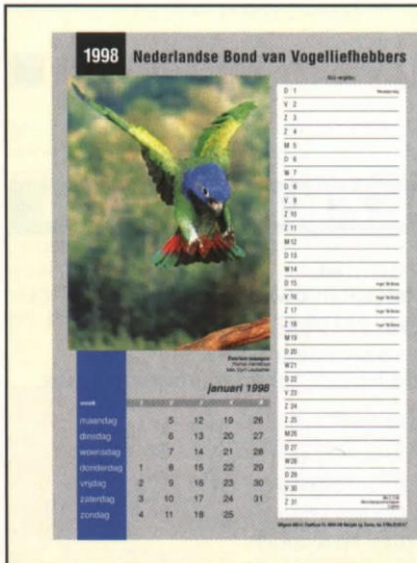
Ingeval u tijdens het broedproces geconfronteerd bent geweest met "droog weer" is het verstandig de eitjes 1-2 dagen voor het uitkomen korte tijd in een bakje met lauw-warm water te leggen. Op deze manier wordt via het door de poriën dringende vocht het ietwat droog geworden eivlies geweekt en zal het uitkomen van de jongen worden vergemakkelijkt.

U hoeft geen angst te hebben dat het embryo verdrinkt.

Lang bebroede eitjes drijven namelijk op het water en blijven daardoor ten dele door lucht omgeven. De eitjes dienen niet langer dan 1 minuut in het lauw-warme water te worden gelegd.

4.2 TE HOGE LUCHTVOCHTIGHEID IN HET VOGELVERBLIJF

Een te hoge luchtvochtigheid (>75%) in het vogelverblijf kan er ook toe leiden dat het embryo in het ei sterft. Door een te hoge luchtvochtigheid zal

Hebt u de prachtige N.B.v.V. - kalender 1998 al besteld?

Met werkelijk schitterende foto's !

Vastgestelde verkoopprijs slechts f 10,00.

Verkrijgbaar bij uw afdeling of rechtstreeks bij het bondsbureau van de N.B.v.V.

Voor afdelingen is de inkoopprijs bij 10 of meer exemplaren slechts f 7,50 per stuk.

Bestellen door overmaking van het verschuldigde bedrag op:

Postbank 1148324.

ABN AMRO Bank: 46.89.59.262.

t.n.v. Ned.Bond van Vogelliefhebbers te Bergen op Zoom.

U ontvangt de kalender(s) dan per omgaande franco thuis.

use!

De

doende kunnen ontwikkelen waardoor het embryo als het ware "verdrinkt" in het ei.

Als de luchtvochtigheid in het vogelverblijf te hoog is dan moet u meer ventileren en zonnig verwarmen.

4.3 HET EMBRYO IS DOOR BACTERIËN GEÏNFECTEERD

Het is mogelijk dat bacteriën via de handen van de kweker worden overgebracht op de eieren.

Uit onderzoek is namelijk komen vast te staan dat de eitjes waarin de embryo's in een vroeg stadium (voor de zevende of achtste dag) gestorven zijn, vaak geïnfected zijn met bacteriën die, via de poriën in de eierschaal, het ei zijn binnengedrongen. Door de eitjes niet in de handen te nemen kan één en ander zoveel mogelijk worden voorkomen.

4.4 HET EMBRYO IS AFGESTORVEN ALS GEVOLG VAN ONDERKOELING

Het kan voor komen dat de pop zich, om wat voor reden dan ook, niet op haar gemak voelde en gedurende langere tijd het nest heeft verlaten. Misschien stoorde het mannetje haar te veel of bracht hij haar niet voldoende voedsel.

Door de broedparen in de broedkooien goed te observeren kan snel ingegrepen worden bij eventuele storingen (onrust ten gevolge van bijvoorbeeld muizen, veder-, bloedmijt e.d., onvoldoende voeden van de pop door de man e.d.). Tijdig overleggen van eitjes kan dan noodzakelijk zijn.

4.5 GEBREK AAN LEVENSVATBAARHEID (LETALITEIT) VAN DE KIEMCEL

Het kan zijn, dat de kiemcel door gebrek aan levensvatbaarheid of door gebrek aan bepaalde stoffen niet volledig tot ontwikkeling kon komen. Soms sterft de kiemcel al enkele uren

nadat het ei de broedtemperatuur heeft aangenomen. In een dergelijk geval is niet waar te nemen of het ei onbevruucht is of al in een vroeg stadium afgestorven is. Sterft het embryo pas na enkele dagen af, dan zien we bij het doorlichten van zo'n ei, een los grijs vlokje in het ei drijven. Jongen, die we geheel volgroeid 'dood in de dop' aantreffen, hebben te maken gehad met een tekort. Bij het openmaken van dergelijke eitjes, zal meestal blijken, dat het jong op het inzuigen van de dooierresten na, volgroeid was. Zoals gezegd wijst dit altijd op een tekort. Vooral in de laatste uren, voordat het ei uitkomt, wordt er veel van het jong geveerd. Het jong moet het overgebleven deel van de dooier inzuigen, het moet zich geheel in het ei ronddraaien, om met behulp van het eitand, het vlies en de eierschaal te doorbreken. Deze krachtsinspanning blijkt dan te groot met als gevolg dat het jong sterft.

Bij vogels, die niet in (broed) conditie zijn en toch worden ingezet voor de kweek, zien we bovenstaande problematiek nogal eens optreden. Vogels die niet in conditie zijn dienen dan ook nooit ingezet te worden voor de kweek. Rust geven is veelal de enige oplossing. En natuurlijk dient u uit te zoeken waaraan het "uit conditie zijn" te wijten is.

4.6 VITAMINEGEBREK

Aangenomen wordt dat in veel gevallen een gebrek aan de vitaminen van het B-complex er de oorzaak van zijn, dat de kiemcel/embryo afsterft in het ei.

Indien het voedsel het gehele jaar door voldoende vitaminen van het B-complex (met name vitamine B2) heeft bevat, hoeft u hier echter niet bang voor te zijn.

Voorkomen kunt u het vitaminegebrek door groenvoer en gekiemd zaad te

verstrekken en of een multi-vitaminepreparaat door het drinkwater te mengen. Een eenmaal aanwezig tekort kunt u o.a. opheffen door verstrekking van in de handel verkrijgbare vitamine B druppels, die in water oplosbaar zijn. Ook kunt u de druppels, volgens gebruiksaanwijzing, verstrekken op voedsel wat graag opgenomen wordt door de vogels.

4.7 VERONTREINIGDE EITJES A.G.V. UITWERPSELEN VAN DE JONGEN

In een aantal gevallen kan het voorkomen dat de eitjes verontreinigd raken door de uitwerpselen van de jongen.

Bij grote legfels zijn het vaak de laatste eitjes die verontreinigd raken door de eerste jongen. Maar ook komt het vaak voor dat pas gelegde eitjes door de uitwerpselen van de jongen van het voorafgaande broed worden verontreinigd.

Door de uitwerpselen raken de poriën van de eierschaal verstopt, waardoor het embryo stikt of bij een pas gelegd eitje zelfs helemaal niet tot ontwikkeling komt. In het algemeen moeten sterk met uitwerpselen verontreinigde eitjes als verloren worden beschouwd.

Het enige wat u nog zou kunnen proberen is de eitjes voorzichtig met een (nat) watje met lauwwarm water schoon deppen (goed laten weken en niet te ongeduldig worden!).

Bedenk dat dit zeer voorzichtig moet gebeuren!!!! Indien de jonge vogels reeds goed in de veren zitten zou u kunnen besluiten deze onder in een (open) kistje in de broedkooi te zetten. De jongen kunnen de eitjes dan niet meer verontreinigen en de man zal, zo is mijn ervaring, de jongen wel blijven voeden.

G & O VLUCHT en KWEEKKOOIEN

Telefoon
(0541) 55 22 48
of
(0541) 55 16 56

Kooienprogramma:

Volledig uit kunststof in diverse maten.

ALU - VOLIEREBOUW

Wij bouwen uw volière naar wens.

Wij leveren u alle benodigheden voor zelfbouw.

Bezoek onze showroom.

Wij geven u vrijblijvend alle informatie.

Essenweg 11 B - 7587 PT DE LUTTE

Geopend: maandag t/m vrijdag van 9.00 - 17.30.

's Avonds of zaterdag op afspraak.

Angstsignalen

Prof.dr. A. Stolk

Moet een vogel uit eigen ervaring leren hoe een kat er uit ziet, dan kon dit zijn dood wel eens zijn. Geen wonder dan ook dat hiervoor in de praktijk het instinctief herkennen werd ontwikkeld. Jagende zoogdieren hebben een aangeboren angst om op takken op jacht te gaan boven een rivier. Een nat pak bij een misstap lokt hen niet aan, om nog maar niet van de kans te spreken om door een verdrinkingsdood aan hun eind te komen.

Voor nestelende vogels speelt dit hoegenaamd geen rol. Zij vallen niet in het water en de angst van genoemde rovers speelt hen juist in de kaart: die onbetreden takken zijn immers juist heel geschikt om een veilig nestje te bouwen. **Effen vlak onder mij** heeft voor hen geen afstotend effect, maar blijkt hen zelfs onweerstaanbaar aan te trekken. Zo hebben ook wegen in dit opzicht een kalmerende invloed, omdat de nestrover zich wel tweemaal zal bedenken om extra risico te nemen. Achteraf dus eigenlijk niet zo gek als wij tijdens een Afrikaanse safari weervogelnesten boven de weg zien hangen. Het **effen-vlak-sigitaal** is nu eenmaal aangeboren.

Leerzaam lijkt hier het geval bonte vliegenvanger te zijn. Als zijn vijanden staan katten, roofvogels, klauwieren en uilen genoteerd. Lopen qua uiterlijk en jachtmethode nogal wat uiteen. Voorts zijn er zeker nog wel pakweg vijftig zoogdier- en vogelsoorten bekend, die onschadelijk voor de bonte vliegenvanger zijn, maar een sterke gelijkenis met genoemde roverssoorten tonen. **Uitstekende leerstof om grondig in de vogelkleuterschool door te nemen**, denk u misschien bij u zelf, maar toch gebeurt dit niet.

De jonge bonte vliegenvanger komt met een basiskennis ter wereld en daarmee blijkt hij het zonder studie zijn leven lang te kunnen doen. Zo spelen bij het herkennen van de gevaarlijke klauwier twee kenmerken als signalen en rol: De langgerekte zwarte vlek waarin het oog is gelegen, alsmede de algemene lichaamsvorm en de contrasterende tinten van het venkleed. Twee **bangmakers** om zo te zeggen, die in combinatie effect sorteren, terwijl ze afzonderlijk niets kunnen doen. Heel doelmatig overigens, want nu hoeft de bonte vliegenvanger niet voor een volmaakt onschuldige kleine plevier met zijn karakteristieke

voorhoofdstreep op de vlucht te gaan. Evenmin voor een zanglijster waarbij lichaamsvorm en kleur als **angstsignaal** moeten worden beschouwd. Op een halve bangmakerij hoeft men nu eenmaal niet te reageren. De bonte vliegenvanger zou er wel dagwerk aan hebben als hij op 'halve dreiging' van een zanglijster of een kleine plevier in zou moeten gaan.

De dwerguil wordt aan de opgerichte plompe gestalte en het zijdezachte bruine verenpakje herkend, terwijl men ook de karakteristieke stand van de naar voren gerichte ogen als zeer belangrijk moet beschouwen. Eén oog blijkt helemaal geen effect te hebben. **In het land der blinden is één-oog hier dus helemaal geen koning.** Hij wordt als vijand gewoon niet voor vol aangezien en dat is voor een uil wel zo ongeveer het ergste wat hem kan overkomen.

Zien zangvogels in de takken van een boom een uil, dan zwaait er wat. Allereerst beginnen ze woedend te schelden en komen als gevolg daarvan alle andere zangvogels uit de buurt naderbij, dan fladderen ze eensgezind om de gemeenschappelijke vijand heen. Uit volle borst stemmen ze dan met de scheldpartij in. Heel doelmatig overigens, want op die manier wordt niet alleen de vijand verdreven, maar tevens kunnen de jonge vogels uitstekend leren hoe een gevaarlijke uil er nu wel in werkelijkheid uitziet. En hoe hij zich gedraagt natuurlijk. De jongen zijn in de gevoelige periode en zijn daardoor in staat om die praktische ervaring zo goed in te prenten, dat die levenslang niet meer verdwijnt. Men is gewoon hier van het haatinstinct te spreken. Het mag dan aangeboren zijn, maar het wordt door de scheldpartijen van de andere vogels tot in de perfectie ontwikkeld. Op die manier wordt de jongen geleerd wie of wat de vijand nu eigenlijk is. Gewapend met die kennis zijn ze in staat om persoonlijk te oordelen en te kiezen tussen goed en kwaad.

Indrukwekkend was het geval waarbij een gewonde kauw de hoofdrol speelde. Het dier lag op een landweg en was er erg aan toe. Zonder hulp was hij ongetwijfeld verloren en daarom nam de boerenjongen die de vogel vond, hem mee naar huis om hem daar zo goed mogelijk te verzorgen. Al die goede bedoelingen ter spijt werd de jongen nu door de hele zwerm kauwtjes aangevallen. De ene

luchtactie werd door de andere gevolgd en bleek in elk geval zo'n succes te hebben dat de jongen voor altijd als kauwtjes- vijand stond geregistreerd. De zwarte vogels wisten hem feilloos te onderscheiden en waar hij zich ook vertoonde, kreeg hij met de complete zwerm kauwtjes te doen. In die vervelende situatie bleek geen verandering te komen en zestig jaar later (!) gingen de dieren er nog even fanatiek mee door, alsof het gisteren gebeurd was.

Door een gemeenschappelijke vlucht worden de vijanden ook uitstekend herkend. Zo zijn rendieren in staat om de kleinste details van hondengeblaf waar te nemen. Is dit van een vertrouwd dier afkomstig, dan is er geen vuiltje aan de lucht en gaat men rustig door met grazen. Is het geblaf van vreemde honden afkomstig, dan zijn de dieren onmiddellijk alert en rennen ze weg alsof ze door de dood op de hielen worden gezeten. Dat dit voor de opgroeiende kalveren van belang is, hoeft geen betoog. Zij zullen de bij zo'n overhaaste vlucht opgedane ervaring niet meer vergeten. Zo leren chimpansees dat ze luipaarden moeten haten, bavianen gifslangen, terwijl varkens en runderen hetzelfde bij de voor hen gevaarlijke wolven moeten doen. Overigens gaat het in principe altijd op de zelfde manier en werkt het een en ander bijzonder eenvoudig. Eerst wordt instinctmatig een vijandbeeld gevoeld, terwijl dit vervolgens door een leerproces wordt bevestigd en versterkt. De middelen die daartoe worden gebruikt, zijn gemeenschappelijk haten, gemeenschappelijke angsten en jaloezie en gemeenschappelijke strijd. De onderlinge sociale band blijkt daardoor nog in hoge mate verstevigd te worden.

Een praktische opvatting tot slot. Met enige soorten van de weervogelgeslachten Euplectes, Ploceus, Anaplectes, Xanthophilus en Malimbus werden in zeer grote voliëres van zes meter lengte en meer, nestelexperimenten gedaan. In de ene helft daarvan bevond zich een grote vijver. Het bleek dat de nestelplaatsen steeds boven het water werden gekozen: een fraaie bevestiging van de situatie zoals die in het vrije veld wordt aangetroffen. Tevens een argument om ter verkrijging van broedsucces de natuurlijke toestand zoveel mogelijk na te bootsen.

usel

Hugo en zijn Chalkida

Hugo heeft een Goffin chalkida. U moet niet denken dat hij die in een opwelling gekocht heeft, want impuls-inkopen zijn nooit goed te keuren: er is niet nagedacht over de gevolgen van zo'n aankoop. Daar is al menig dier de dupe van geworden. Ik behoef echt geen voorbeelden te noemen, want een ieder kent wel gevallen wat er zomaar gebeurt met katten en honden zodra de vakantie in zicht komt.

Hugo is al van kindsbeen af bezig met het grootbrengen en verzorgen van zijn postduiven. Door de jaren heen heeft hij een behoorlijke stal opge-

bouwd en met zijn zeer verdienstelijke "renstal" heeft hij behoorlijk wat prijzen in de wacht gesleept. Dit is bedoeld als achtergrondinformatie om te

Goffin kakatoe

Hoog in het nokje

laten zien dat Hugo vrij kostbare vogels de lucht in stuurt om met hoop en vrezen op hun terugkomst te wachten.

Het was dan ook een gok om aan de hand van een advertentie in een supermarkt en Chalkida te kopen. De vogel werd overgenomen van een jong stel, die weinig tijd voor hem hadden. Hij mocht dan wel iedere dag een goed half uur uit zijn kooi en in de kamer vrij rondvliegen. Helaas was de ellende dan niet te overzien. Er sneuvelde nogal het een en ander aan kostbare inventaris. Hugo zag daar geen al te onoverkomelijke bezwaren in. "Zodra hij aan mij gehecht was", zo vertelde Hugo mij, "nam ik hem mee naar buiten en kon hij vanuit zijn kooi eerst eens de omgeving in zich opnemen. Al gauw heb ik de deur van zijn verblijf geopend en wachtte ik in spanning af hoe de Chalkida zou reageren. Het was een fors bedrag wat er de lucht in ging. Het was de vraag of de chalkida zich net als de postduiven zou gedragen, die ik iedere dag een paar uur de vrijheid gaf."

Voordat de chalkida de lucht in gaat wilt u toch wel weten waar hij van oorsprong vandaan komt. Zijn woongebied ligt in de Indonesische Archipel, ten zuiden van de Molukken. Daar ligt een eilandengroep van ongeveer 80 eilanden. Samen de Tanimbar eilanden vormend. De meeste zijn onbe-

osel

De /

woond en de totale bevolking draagt iets meer dan 50.000 mensen. Er is weinig over deze chalkida in het vrije veld bekend omdat ze in torenhoge bomen hun nesten hebben, voornamelijk in dicht oerbos. Al die gegevens kunt u vinden in "Kakadus und Ihre Welt" van Hans Strunden.

Inmiddels is onze Chalkida op zijn kooi geklommen en heeft weldra het hoogste nokje van de aangrenzende woning opgezocht vanwaar hij zijn harde doordringende kreten laat horen. Lang bleef hij daar niet, want de volgende landingsplaats was een lijsterbesboompje. Hij snoepte wat rijpe vruchten en trok en passant wat takken van de boom. Kaketoës zijn echte slopers. Er stond een kastanjeboompje daar had hij zoveel takken van gesloopt dat er slechts een armzalig staakje was overgebleven. Hij kon de overige dieren het leven ook danig zuur maken. Dat hadden de poezen maar al te duidelijk onderhouden. Ze bleven dan ook uit de buurt van de lastpost. Zijn nieuwste truc was de oefening op de stormbaan. Als hij na een paar keer daar genoeg van had ging hij naar de voliëre van de sierduiven. Hij schepte er behagen in om langs het gaas de duiven de schrik op het lijf te jagen. De duiven hadden al gauw door dat de plaaggeest hen niet kon bereiken en dan was al heel gauw de lol eraf.

Gelukkig had de Chalkida een slechte eigenschap die voor Hugo heel goed

Hugo met knuffel

van pas kwam. De vogel was razend jaloers.

Om hem naar beneden te halen hield Hugo een knuffeldier in zijn armen. Daar fungeerde een Assendelver-kip-petje voor. Een bijna uitgestorven oud ras waar Hugo zich ook voor inzette om dat ras te behouden. Met de kip in zijn handen komt de Chalkida steevast op zijn schouder en dan is het en

koud kunstje om hem te pakken. De Chalkida probeert met zijn knijptang-snavel Hugo stevig in zijn vinger te bijten. Hij gehoorzaamt onmiddellijk als Hugo uit voorzorg even au-au roept. Weg is alle agressie. Tevreden zit hij even later in zijn kooi.

Tekst en foto's Cees Scholtz

Wij wensen u veel succes bij het behalen van uw verwachte resultaten op de a.s. bondskampioen "Vogel '98".
Uw inschrijvingen s.v.p. uiterlijk 2 december verzenden.

RA-Bird

Stamboomprogramma voor de vogelweek

Scheiding 9

9865 VA Opende

Telefoon (0594) 65 82 10

(024) 677 57 80

Telefax (0594) 65 85 69

www.tip.nl/users/erik.reudink

REUDINK

AUTOMATISERING

Het meest gebruikersvriendelijke en complete vogelweekprogramma

- ✓ Geschikt voor alle soorten vogels
- ✓ Snel zoeken op ringnummer, soort, kweker, geboortjaar e.d.
- ✓ Onbeperkt bloedlijnen volgen en stambomen printen
- ✓ Eenvoudige invoer van kweekkoppels met de kweekkaarten
- ✓ Registreren tentoonstellingsuitslagen met keurbriefjes
- ✓ Overzichtelijk adressenbestand van uw collegakwekers
- ✓ NIEUW: Inteeltberekening
- ✓ NIEUW: CITES formulier
- ✓ Volledig nederlandsstalig met duidelijke handleiding
- ✓ Geschikt voor zowel de beginnende als gevorderde computergebruiker

Verkoopprijs

f 139,-

excl. verzendkosten

Bel gerust voor meer informatie

Geopend op werkdagen tussen 18.00 en 21.00

Nieuwe versie 7.0

Afrikaanse spreeuwen

Zijn gemakkelijk te houden en te kweken

Tekst en foto's: Cyril Laubscher. Vertaling: Peter Otten

(alle rechten voorbehouden)

deel 1

Inleiding

Afrikaanse spreeuwen zouden zeker op het boodschappenlijstje moeten staan bij een kweker die serieus overweegt middelgrote insecteneters te houden.

Terwijl ze gemakkelijk te houden en te kweken zijn, bieden ze de fokker een breed scala aan kleur en keuze. Bovendien zijn ze zo opvallend, hebben karakter en als de omstandigheden gunstig zijn, kweken ze prima.

Glansspreeuwen zijn zo schitterend met hun iriserende verenkleed, dat ze echt glinsteren als ze in de volière in het volle zonlicht een bad hebben genomen. Iedereen die ze voor het eerst in zulke omstandigheden ziet, kan alleen maar verbaasd staan over de heldere kleuren en het kleurenspeel. Tegen het glanzende verenkleed is de schitterende witte, crème kleurige gele of rode oogring van sommige Glansspreeuwen soorten een erg opvallende eigenschap, de Purper Glansspreeuw (*Lamprotornis purpureus*) is hiervan een goed voorbeeld.

Als ze allemaal verkrijgbaar zouden zijn, zouden, van de 44 soorten die in Afrika thuis horen, de meeste geschikt zijn om er in de volière mee te kweken. Zowat de helft van de soorten zijn de laatste dertig jaar in Europa te zien geweest, maar niet meer dan 10 - 12 soorten worden regelmatig geïmporteerd. Van de geïmporteerde soorten broedt slechts de helft tamelijk regelmatig, zij het niet in grote aantallen.

Vijftien soorten -veertien spreeuwen en een ossenpikker- zullen besproken -sommige zullen geportretteerd- wor-

Amethistspreeuw ♂ (*Cynnyricinclus leucogaster verrauxi*)

den in dit artikel. In de toekomst kunnen ook andere soorten nog besproken worden als meer informatie kan worden verkregen.

De vijftien soorten zijn:

- Grote Blauwoor Glansspreeuw
- Groenvleugel Glansspreeuw
- Kleine Blauwoor Glansspreeuw
- Groene Glansspreeuw
- Emerald Glansspreeuw
- Purper Glansspreeuw
- Purperkop Glansspreeuw
- Pracht Glansspreeuw
- Driekleur Glansspreeuw
- Hildebrandt's Glansspreeuw
- Roodbuik Glansspreeuw
- Amethystspreeuw
- Roodvleugelspreeuw
- Borstelkruinspreeuw
- Konings Glansspreeuw
- Lelspreeuw
- Roodsnavel Ossenpikker

Elk van de soorten zal individueel beoordeeld worden, voorzien van speciaal commentaar, om de kweker in spé te helpen uitmaken welke soorten het meest geschikt zijn om te houden en ermee te kweken. Alvorens uit de doeken te doen hoe ieder van de spreeuwsoorten te kweken is en in een volière te houden, zal het nuttig blijken eerst eens in het wild te kijken naar hun levensstijl. Daarna zullen we zien hoe deze kennis kan worden aangewend om spreeuwen met succes in de volière te fokken - het doel van alle vogelfokkers.

Ornithologische opmerkingen

Globaal genomen, loopt het verspreidingsgebied van de spreeuwen van Zuid Afrika noordwaarts tot Europa, verder door Azië, zuidwaarts door Indonesië en de Filipijnen naar Australië en enkele Pacifische eilanden. Sibley en Monroe erkennen in "Distribution and Taxonomy of Birds of the World" (gepubliceerd Bij Yale University Press in 1990) 113 soorten in de Sturnidace familie - dit omvat alle spreeuwen en maina's, plus twee soorten Afrikaanse ossenpikkers: de roodsnavel (*Buphagus erythrorhynchus*) en de geelsnavel (*B. Africanus*).

Ossenpikkers zijn afwijkende spreeuwen met een gespecialiseerde levensstijl: zij eten teken bij wilde en gedomesticeerde dieren en zijn daardoor geen geschikte volière vogels. Ossenpikkers zijn vogels die zich vastklampen aan grote Afrikaanse dieren, zoals te zien is in natuurprogramma's op TV en in films.

Afrikaanse spreeuwen variëren in afmeting, de kleinste is de Amethystspreeuw, ongeveer 18-19 cm, en de

Amethistspreeuw ♀ (*Cynnyricinclus leucogaster verreauxi*)

Amethistspreeuw onvolwassen (*Cynnyricinclus leucogaster verreauxi*)

Roodvleugelspreeuw

De

ssel

De/

ose/

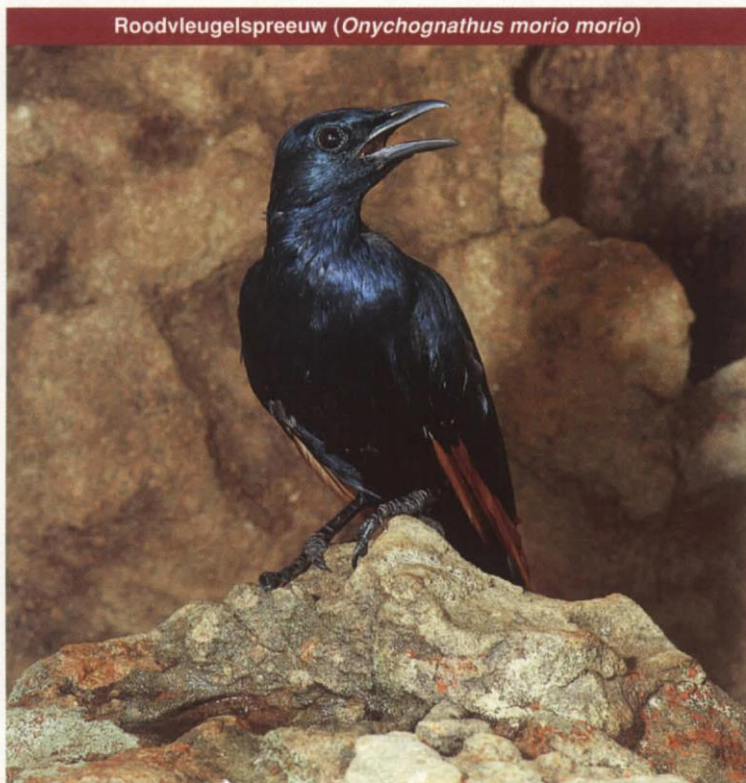

Purperglansspreeuw (*Lamprotornis purpureus*) • Let op het oog!

grootste is de Langstaart Glansspreeuw (*Lamprotonis Caudatres*) tot 55 cm lang. Ze hebben een glanzende groene of blauwachtige kleur, gecombineerd met schitterend purper, violet, rood etcetera, maar een paar soorten zijn tamelijk saai van kleur.

Sommige spreeuwen hebben Lellen (Lelspreeuw), andere hebben kale huidplekken en enkele hebben een

dartele kuif (Borstelkruinspreeuw). Bij de meeste soorten zijn de sexen gelijk maar er is echt sexueel dimorfisme bij de Amethystspreeuw, Lelspreeuw en de Roodvleugelspreeuw en ook bij een aantal andere. Tot op zekere hoogte zijn ze gezellig, zelfs hoewel ze overdag wel eens alléén of in paartjes worden gezien, of ook in kleine groepjes. Als het broedseizoen over is, vormen zich enorme gezels-

Roodvleugelspreeuw (*Onychognathus morio morio*)

schappen van enkele duizenden vogels en men kan dan zien hoe ze prachtige figuren en manoeuvres in de lucht uitvoeren, tegen het donker, steeds maar kwetterend, vóór ze op stok gaan voor de nacht. De Europese spreeuw heeft het zelfde gedrag. (*Sturms vulgaris*)

Open bos is bij voorkeur de plaats waar de meeste Afrikaanse spreeuwen zich ophouden, maar sommige leven in droge gebieden en zelfs in half-woestijnen, terwijl een aantal soorten veel voorkomen in bosgebieden. Vaak is er veel plaatselijk trek, eerder veroorzaakt door het voedselaanbod dan door trekinstinct. Hoewel, enkele soorten in de gematigde zone trekken wel degelijk en reizen in grote aantallen, zoals de Amethystspreeuw (ondersoort *Cinnyricinclus leucogaster verreauxi*). Roodvleugelspreeuwen komen vaak in bergachtige gebieden, tot een hoogte van 2500 meter en kunnen ook gezien worden op zeeniveau aan de kust, rond Cape Town, vooral daar waar de bergen steil in zee aflopen.

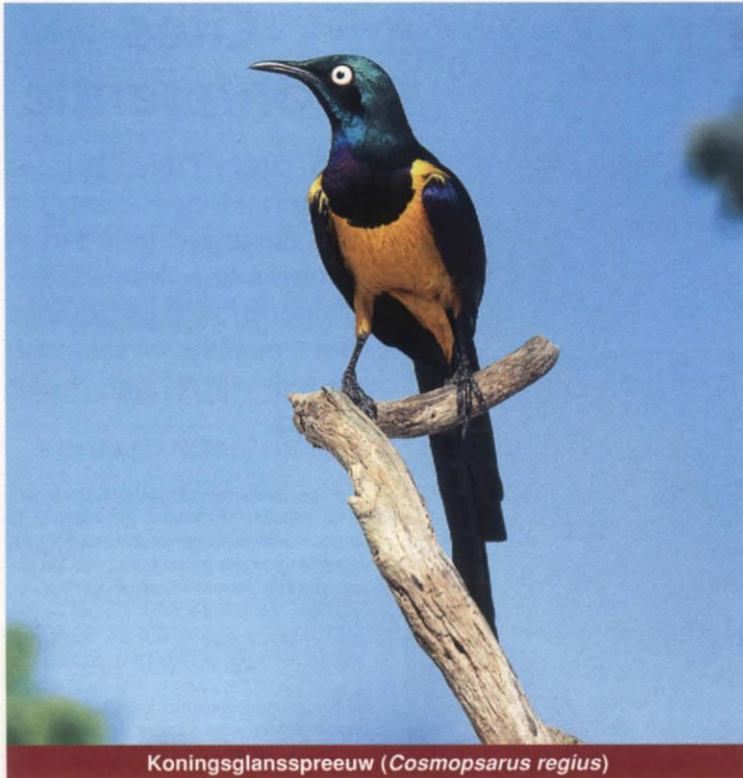
Een aantal spreeuwen - Pracht Glansspreeuw, Roodbuik Glansspreeuw, Groene Glansspreeuw, Amethyst en enkele andere soorten - kan men vinden rond menselijke bebouwing, waar ze leven van huishoudelijke restjes in aanvulling op hun natuurlijk voedsel.

In het algemeen eten de meeste spreeuwen zacht fruit en bessen, plus insecten - inclusief sprinkhanen, rupsen, krekels, duizendpoten, termieten etc en slakken. Sommige soorten eten voornamelijk termieten, terwijl andere gespecialiseerd zijn in treksprinkhanen. Ik heb Roodvleugelspreeuwen nectar zien sabbelen van de Proteabloem in de buurt van Cape Town. In fruit gebieden kunnen spreeuwen erg schadelijk zijn.

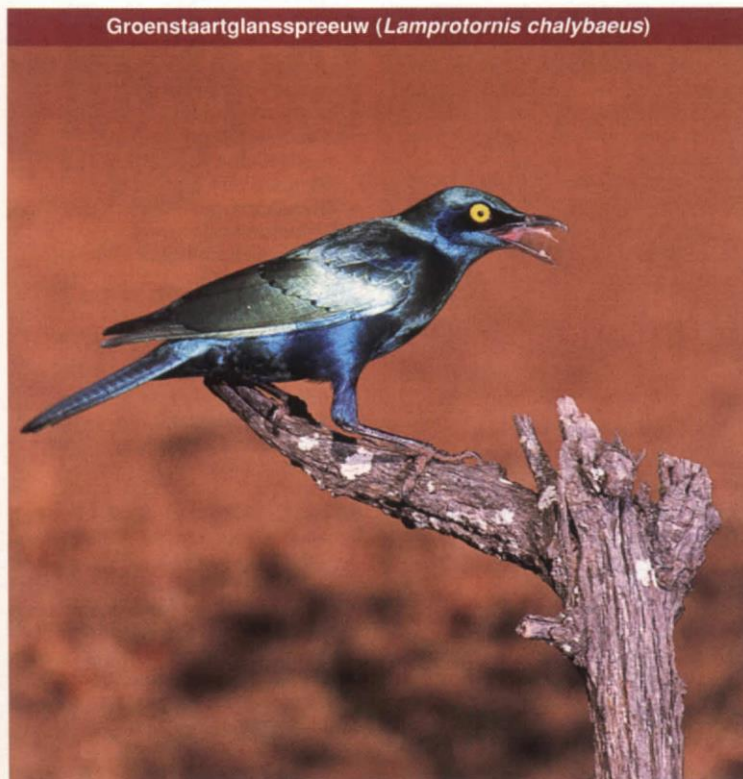
De mensheid heeft echter onmetelijk voordeel door de hoeveelheden schadelijk insecten die spreeuwen opeten. De sprinkhanenzwermen die ellende veroorzaken in veel derde wereld landen in Afrika, zijn het hoofdvoedsel van de Lelspreeuw. Doordat samenkomen in zwermen van enkele duizenden om zich te vergasten aan de treksprinkhanen, helpen ze de plaag binnen de perken te houden en verkleinen ze aldus de schade aan de oogst.

Broedgedrag

In het wild broeden spreeuwen op allerlei mogelijke plaatsen ze tonen variatie bij het maken van het nest en de

Koningsglansspreeuw (*Coscopsarus regius*)

Groenstaartglansspreeuw (*Lamprotornis chalybaeus*)

materialen die ze daarbij gebruiken. Nesten variëren van het bouwen van afzonderlijke, omvangrijke nesten van twijgen in struiken en bomen, tot massieve gemeenschappelijke nesten gebouwd door de Lelispreeuw in doorns-truiken. Aan holtes - in bomen, gebouwen of uitgegraven in zachte zandoevers van stromen en wegkan-ten - wordt door veel soorten de voor-keur gegeven. Andere gebruiken rots-spletten of richels in mijnschachten. Schoorstenen, daken van huizen en kapotte straatlantaarns zijn allemaal plaatsen die als nestgelegenheid ge-bruikt worden.

In Zuid-Afrika, heb ik bij een Groen-vleugel Glansspreeuw (*Lamprotornis Chalybaeus*) gezien hoe hij boven in een metalen hekpaal naar binnen kroop (15 cm doorsnede). Het nest zat op een van de bouten die gebruikt worden om de draad strak te trekken. Het nestmateriaal bestaat gewoonlijk uit droog gras, stro of plantensten-gels, soms ook wordt mest gebruikt door sommige soorten als binnenvoer-ing. Bij andere soorten, zoals de Amethist en Emerald spreeuw, wor-den groene bladeren gebruikt voor de afwerking en deze worden steeds vernieuwd. Verder wordt ook groen gras, paardenhaar of veren voor de voering gebruikt. Roodvleugelspreeuwen ge-bruiken modder in de basis van het nest. Veel soorten leggen 3 - 4 groen-achtige - blauw tot hemelsblauwe ei-eren, gewoonlijk gespikkeld, gevlekt of gestreept maar soms ook één kleu-rig. Het broeden duurt bij benadering 12 - 16 dagen, afhankelijk van het soort. Het maken van het nest varieert per soort, maar duurt grofweg 19 - 22 dagen. De jongen vliegen na ± 14 dagen uit. Spreeuwen ruien jaar-lijks gewoonlijk na het broedseizoen.

De bovenvermelde informatie is ge-geven om te illustreren hoe diverse Afrikaanse spreeuwen kunnen zijn in het wild, zodat deze kennis voordelig gebruikt kan worden als we met deze vogels kweken in de volière.

De Lachduif

Het is niet gebruikelijk om in Onze Vogels een verslag te maken van een bijeenkomst over vogels, toch wil ik deze lans graag doorbreken.

Op 29 maart jl werd er in Rijssen (Dr) een lachduivendag georganiseerd door de heren Jan Pijffers en Hein van Grouw. In het februari-nummer van Onze Vogels en via "Bijtijds" (kontakblad voor keurmeesters) waren alle leden van onze Bond en keurmeesters uitgenodigd voor deze dag. De opkomst was vrij goed: ± 30 personen, waaronder jeugdleden, keurmeesters en de heer Van Rijn van het hoofdbestuur. Vorig jaar kwamen slechts 7 personen!

Lachduivenkwekers zijn maar een beperkt gezelschap binnen onze Bond en zeker niet te vergelijken met kanaries, tropen of parkietachtigen!

Het thema van deze dag was de nieu-

we standardeisen voor lachduiven en de vererving van de mutaties. Hierna werden alle meegebrachte duiven uitvoerig besproken, waaronder de nieuwste mutanten. Onze gastheren zijn er zeer goed in geslaagd om hun kennis over te brengen op de aanwezige duiven en toehoorders!

Heren ga zo door en nogmaals bedankt, namens de NBvV, welke zeer verheugd is dat de leden van de Bond hun specialisatie overbrengen aan overige kwekers en keurmeesters.

Graag tot volgend jaar.

Jan de Nijs

	BLANKESTIJN'S DET FARM B.V.	Grebbeweg 19-B 3902 HG Veenendaal Tel.: 0318-514530 Fax: 0318-524779
	REGELMATIGE IN- EN VERKOOP VAN KLEUR-, ZANG- EN POSTUURKANARIES, GERINGDE PAPEGAAIEN, AUSTRALISCHE PARKIETEN EN AUSTRALISCHE VINKEN.	

Cites-conferentie

Van het Cites bureau kregen wij de bevestiging dat enige tijd geleden in Zimbabwe een Cites-conferentie is gehouden dat opnieuw tot een aantal wijzigingen heeft geleid.

Om de twee jaar vindt deze conferenties plaats, waaraan dit keer 139 landen aan mee vergaderden. De vergadering wordt gehouden over de bescherming van bedreigde uitheemse planten- en diersoorten. U kunt er dus van uitgaan dat er om de twee jaar veranderingen kunnen plaats vinden.

Voor u van belang kunnen zijn de navolgende wijzigingen; deze zijn verschoven in de handelsverboden van lijst II naar lijst I:

- **Groenwangamazone**
(*Amazona viridigenalis*),
- **Smaragdlori**
(*Vini ultramarina*).

Op Lijst II- handelsbeperking - er moet een vergunning worden aangevraagd - zijn gekomen:

- **Geelkruin buulbuul**
(*Pycnonotus zeylanicus*),
- **veelkleurige Tangara**
(*Tangara fastuosa*),
- **Zilveroorvogel**
(*Leiothrix argenteauris*),
- **Japane nachtegaal**
(*Leiothrix lutea*),
- **Rijstvink**
(*Padda oryzivora*),
- **Grote Beo**
(*Gracula religiosa spp*),
- **Olijf Astrild**
(*Amadava formosa*),
- **Omei- Roodvleugelgaailijster**
(*Iocichla omeiensis*).

Bij het Cites bureau wordt alles nog verwerkt en de informatie hierover is eerdaags verkrijgbaar. Nog niet geheel duidelijk is hoe een en ander uitgevoerd gaat worden in Europees verband. Onze Vogels krijgt deze informatie toegestuurd en wij houden u natuurlijk op de hoogte. Voor u blijft van belang de gegevens die het bestuur u verstrekt heeft in Onze Vogels.

Redactie

usel

De

Daarna wordt het boek verdeeld in een aantal hoofdgroepen. De kanarie met een onderverdeling waarin wordt belicht de huisvesting en verzorging, de voeding, het verantwoord kweken, de anatomie en de bevedering. In korte beschrijvingen worden aanwijzingen en suggesties aangegeven die men kan opvolgen, zoals maten voor broedhokken, volières, verwarming en de luchtvochtigheid. Deze laatste is een van de meest moeilijke aspecten die er zijn, omdat de omstandigheden voor een ieder verschillend zijn.

De erfelijkheidsleer in relatie tot de bekende eigenschappen bij de verschillende soorten kanaries. Hierin wordt besproken het hoe en waarom de wetten van Mendel. U krijgt inzicht in de voor de kanariekweker toch zo belangrijke verschillende factoren en zijn gedrag. De cel leer, het technische gedeelte van de erfelijkheidsleer, waar tekeningen u op een eenvoudige manier laten zien wat er uiteindelijk gebeurt. In toegepaste erfelijkheidsleer wordt u uitgelegd waarom bepaalde begrippen en factoren een formule krijgen en waarom.

Het voorkomen van ziekten, de eerste hulp daarbij, het inschakelen van de dierenarts en het geven van de medicijnen. Als laatste het bespreken van de meest voorkomende ziektes.

Het boek besluit met een verklarende woordenlijst en een grote serie foto's van kleur- als postuurkanaries. Dit boek is verkrijgbaar bij de boekenservice van de N.B.v.V.

De redactie
Gea Stoop

De Graspieper

De naam van deze vogel zegt al een heleboel: hij houdt van (nat) gras en hij piept. Hij mag niet verward worden met de boompieper, die in drogere gebieden leeft met (jawel) verspreide bomen.

Hoewel deze vogels in de zomer in ons land het talrijkst zijn, komen ze het gehele jaar bij ons voor. "Onze" vogels trekken weg, maar daarvoor in de plaats komen trekkers uit noordelijker en oostelijker landen.

Zoals al gezegd, houden ze van wat vochtiger maar niet echt nat grasland. het is dus in ieder geval een typische polderbewoner. Overigens worden ook elders veel graspiepers gezien, maar ze mijden aaneen gestrekte bossen en ook bouwland is niet in trek.

In Nederland broeden zo'n 100.000 paartjes, dus de vogel is algemeen te noemen. Ze broeden meerdere keren per jaar. Tijdens de baltsvlucht daalt

het mannetje als een parachute al zingend naar de grond of een verhoging. De vogels zijn insekteneters en ze doen wat aan leeuwriken denken. Als een baltsvlucht eindigt op een boomtak, hebben we vast met een boompieper te doen. Deze laatste circelt ook in de baltsvlucht, hetgeen de graspieper niet doet.

's Zomers is er een territorium, maar na de broed leven graspiepers gezellig en kunnen flinke groepen vormen. Ze komen dan ook meer verspreid voor dan in de broedperiode.

Tekst en foto
Peter Otten

Bel voor een gratis offerte: 0522-281776

walvo
Wanneperveen
Holland
Tel: 0522-281776

Aluminium volières op maat gemaakt.

Standaard aluminium volières.

Onderdelen voor zelfbouw.

VRAAG NU ONZE GRATIS BROCHURE AAN!

De fabrikant voor vogels en hun liefhebbers!

Vogels van het regenwoud

een ornithologische ontdekkingsreis door het regenwoud door EDDY GADEYNE

DEEL 2

Vervolg van deel 2 uit het oktober nummer, pagina 460-461

Eveneens erg mooi ogend, èn bijzonder luidruchtig zijn de grote **Neushoornvogels** uit tropisch Azië die ondanks hun opvallende gedrag en kleur ook luid kunnen roepen en concorderen.

Voorbeelden zijn de **Dubbelhoorn-neushoornvogel**, **Geribbelde Neushoornvogel** of de **Schildsnavel**, een bedreigde 'ivoorleverancier'.

In de hoge boomkruinen van het Midden- en Zuidamerikaanse regenwoud vinden we de bijzonder luidruchtige **Klokvogels** (familie *Procnias*) die verspreid over meerdere soorten een klokkachtig, of zelfs hamerachtig geklop en geluid produceren, vandaar soms hun naam 'hamerling' of 'smid'.

Voor de **Drielellen klokvogel** (*Procnias tricarunculata*) is hiervoor bekend en is een bruinwitte vogel met drie lange, draadvormige lellen aan de brede snavelbasis.

Het geklop is enorm ver te horen en wordt uit de ver opengesperde snavel geproduceerd, vooral bedoeld als lokmiddel voor het vrouwelijk schoon uit de wijde omgeving!

Een andere bekende 'roeper' vinden we in de wouden van Noord- Australië, de

Kookaburra of **Lachende Hans**, een zeer grote ljsvogel (*Dacelo gigas*) die in wouden leeft en vooral als jager van kleine en middelgrote bosbewoners, inclusief slangen.

Deze zwaargebouwde vogels worden door inheemse volkeren wel de 'bushman clock' genoemd vanwege het bijzonder luide, melodieuze gelach en geschetter dat een koppeltje van deze vogels in duet kan laten horen. Deze soort ontbreekt in vrijwel geen enkele diertuin of vogelverzameling en is gemakkelijk te houden in een ruime huisvesting. Sprekend zijn de vele verschillende geluiden en mimics van de **Oropendolla's** of **Buidelspreeuwen** uit Midden- en Zuid-Amerika. Deze aan éénschakelingen van geluiden, zang, geroep en gekrijs, vormen vaak imitaties van andere vogelsoorten uit de omgeving.

Ze bouwen enorme buidelvormige hangnesten en al bengelend aan deze sierlijke constructies zingen ze hun opvallende lied, waaraan vaak bijna geen einde schijnt te komen.

In de zelfde wouden leeft de eveneens bijzonder vokale **Musician Wren**, die je zou kunnen omschrijven als de 'muzikale of fluitende Winterkoning' die nauwverwant is aan onze eveneens zeer muzikale Winterkoning (*Troglodytes troglo-*

dytes) en er qua kleur wat op lijkt, maar rossiger en kleurrijk gestreept rond hals en kop. Deze vogels leven in de dichte ondergroei in de wouden van Zuidelijk Amerika tot in Bolivia, en hun mooie melodieuze lied bestaat uit een langgerekt en veelvuldig herhaald, onmiskenbaar gefluit, dat wat doet denken aan een goed geluimd persoon die door het oerwoud loopt te fluiten!

Wanneer je dit voor 't eerst hoort denk je van' is dat wel een vogel?'

Zoals je ziet, beste vogelliefhebber, biedt het regenwoud ontelbare soorten vormen van geluiden, gezang of gekrijs; zo veel vogelsoorten er zijn, zoveel soorten zang er zijn. We kunnen onmogelijk in het bestek van dit artikel elke soort opnoemen en beschrijven die bekend staat om diens mooie of opvallend gezang. Via die zang en vocalisaties kan een vogel zijn terrein afbakenen, maar kan er tevens ook mee trachten een mooi vrouwtje te versieren en oververen, al moet die daar soms dagen voor vechten, zingen en baltsen!

Een aantal soorten zingen alleen, anderen hebben een soort van gemeenschappelijke zang- en baltsplaats ontwikkeld. Weer andere geluiden worden dan weer gebruikt om onderling, binnen de soort en groep, te communiceren en in contact te blijven.

Voor de vogels die op de grond leven, zoals de **Trompetvogel**, **Tinamoe**, **Goean**, **Hokko**... hebben een reeks van contactroepen ontwikkeld waarbij ze elkaar kunnen terugvinden.

Kleur en zang zijn twee belangrijke elementen in het dichte regenwoud die onafscheidelijk aan elkaar verbonden zijn binnen die complexe en uitgebreide leefwereld van het oerwoud.

Bovendien vervult iedere soort een eigen plaats in dat regenwoud, ze vervullen elk een belangrijke nichefunctie in dit complexe ecosysteem en ook andere levensvormen zijn daar dan weer afhankelijk van, en vise versa.

Een aantal soorten verspreiden vruchten en zaden: Toekans, Neushoornvogels en Papegaaien zijn hiervoor zeer belangrijk: zij vliegen en fourageren van boom naar boom, en laten weleens een vrucht vallen, of verspreiden de boom-pitten via hun faeces doorheen het oerwoud.

Geelpoothoningzuiger man (foto: Jan Blasman)

De overbekende, prachtig gekleurde tropische **Lori's** (*Loridae*) bestuiven met hun lange, penseelvormige tong de bloemen waarvan zij de nectar eten, evenals de bekende **Honingzuigers**, **Australische Honingeters**, **Suikervogels** en **Kolibri's** dit doen.

Het woud biedt hen het ganse jaar door een overvloed aan verse bloemen en nectar, eveneens aan vruchten en zaden. Deze zijn het talrijkst voorhanden in de hogere etages en boomkruinen.

Een deel vogels leeft dan weer als "scharrelaars" op of juist boven de donkere woudvloer, die fourageren op allerlei klein dierlijk en/of plantaardig voedsel, zaden, vruchten en door andere boombewonende vruchteneters gemorst voedseldelen, waarvan ook weer andere kleine grondieren, inclusief zoogdieren profiteren, zoals de Agoeti, muizen, woudratten enz ...

Tot die scharrelaars behoren vele hoenderachtigen, hokko's, bosrallen, de Kongopauw, Tinamoës, en zelfs de kleurrijke en melodieuze **Pitta's**.

In de dichte woudgroei en langs dikke, oude boomstammen leven een reeks boombewonende vogels die er quasi hun leven lang verblijven, zonder bijna hun 'stek' te verlaten.

Het zijn bijvoorbeeld de onopvallende, goed gecamoufleerde en donkerkleurige **Woudkruipers** of **Woodcreepers** uit Midden- en Zuid-Amerika; of in Azië de **Spinnenjager** (*Arachnothera sp.*)

of de vele soorten **spechten** (*Picidae*) die zowel in de Amerikaanse, als Afrikaanse en Aziatische tropen veelvuldig voorkomen. Deze vogels begeven zich meestal in de hogere etages van het woud, op stamhoogte.

Ergens tussen de dichte ondergroei en de bosvloer-verdieping leeft nog een groep van bijzonder interessante vogels met een bijzonder opmerkelijk fouragegedrag: het zijn de enkel in Zuid-Amerika voorkomende **Miervogels** of **Antbirds** een uitgebreide groep van insekten- en mierenetende vogels, bestaande in tientallen soorten.

Deze Miervogels volgen voortdurend legers trekmiëren die zich voortdurend drukdoenerig een weg banen door het woud, lopend over stammen en langs rivieren, en alles wat deze strijdlustige rovertjes op hun weg tegenkomen moet eraan geloven: van kleine luizen en kriebelbeestjes tot grote kevers en spinnen, tot zelfs kleine muizen en andere klein gedierte!

Ook de Miervogel profiteert hiervan en zoekt iets van zijn gading : een opgejaagd insect of ander klein diertje is altijd meegenomen en zonder dat de mieren het beseffen of zelf wensen, zorgen zij voor een rijk gedekte tafel voor de familie Miervogel! Ook andere insekteneters profiteren mee van het 'miergedrag' der miervogels en ongewild leveren de enorme mierenlegers een overvloed aan vogels aan tal van insekteneters in het woud. Het merendeel van de oerwoudvogels houdt zich op ergens in de mid-

denetages van het woud, in de zogenaamde bomenetage, tussen de dichte onderbegroeiing en de zonovergoten boomkruinen, het balderdak of 'canopy'.

In deze tussenverdieping vinden we een rijke variatie aan dierlijk leven en de meest bontgekleurde vogels, gaande van de Toekans, aracari's, Trogons, Baardvogels, Buulbuuls, Brilvogels, en ontelbare andere soorten vogels.

Hier vinden zij een zee van voedsel, dat zij moeten delen met andere planteters, zoals apen en knaagdieren.

De hoogste etage, de boomkruinen en het bladerdak, zijn dan weer het domein van de grotere vogels zoals verschillende Toekans, Neushoornvogels, papegaaien en Ara's, vele parkieten en Tangara's, maar ook van de machtige roofvogels en arenden.

Machtige arenden met enorme klauwen en grote, donkere ogen regeren hier over het woud en bouwen een enorm horst in de hoogste boomkruinen, die ergens uitschieten in het woud.

Bekende soorten als de **Harpij** in Midden- en Zuid-Amerika, **Filipijnse Arend** op enkele Filipijnse eilandjes en de **Kroonarend** in Afrika, willen we U hier niet onthouden.

Deze machtige jagers voeden zich met grotere dieren als apen, middelgrote zoogdieren, knaagdieren, duikers, grote en middelgrote vogels ...

Eveneens boven het bladerdak scheren en zweven gierachtige vogels, op zoek naar dode dieren die ergens op de bosvloer of tussen het struikgewas verborgen liggen.

Het zijn de zwartwitte **Kalkoengieren** (*Cathartes aura*) die voortreffelijk kunnen ruiken (!) en stukken aas opsporen zonder deze te kunnen zien!

Experimenten door wetenschappers in wouden in Zuid-Amerika hebben dit onlangs kunnen aantonen en bevestigen.

Voortdurend worden deze kalkoengieren gevolgd door andere aaseters die op die manier aan een stukje vlees trachten te komen... de **Zuidamerikaanse Zwarte Gier**, en de **Koningsgier** bijvoorbeeld profiteren mee van de door de kalkoengieren opgespoorde dode dieren en kadavers en mogen mee aan tafel al, verzeke ik u, is er daar altijd wel een luchtje bij! De meeste vogels van het regenwoud zijn aangepast aan het leven in de maagdelijke, onaangetaste primaire oerwouden, dit zijn de wouden die nog in hun oorspronkelijke staat verkeren met een oorspronkelijke onderbegroeiing en vele, oude uitschietende bomen. Veel van die soorten beschikken over erg weinig aanpassingsvermogen

om zich aan de door de mens teweeggebrachte veranderingen in dat oeroude ecosysteem en de ver doorgedreven kaalkap aan te kunnen passen.

Een klein aandeel soorten kan dat evenwel wel, en is tevens in staat ook in secundair woud of zelfs in kaalkapgebieden te leven en profiteren soms van de open gekapte gebieden.

Ook plantages die soms midden een stuk oerwoud worden aangeplant leveren soms nieuwe mogelijkheden voor bepaalde soorten, die we zowat de 'cultuurvolgers' van het oerwoud zouden kunnen noemen: deze aanplantingen van koffie, banaan, en andere cultuurgewassen zijn soms rijkelijk voorzien van voedsel en knaagdieren.

Soorten als de **Harpij**, **Kongopauw**, **Quetzal** en sommige **Neushoornvogels** bijvoorbeeld hebben dan weer ongestoorde, puur natuurlijke, primaire oerwouden nodig om te kunnen overleven.

Het tropisch regenwoud, een complex geheel aan levensgemeenschappen, levensvormen, ingewikkelde en dicht verweven relaties, stuk voor stuk gespecialiseerd en in zeer dichte, interspecifieke relaties verweven, zo hecht en zo onafscheidelijk met elkaar verbonden, dat deze systemen zo even broos en kwetsbaar zijn als een kaartenhuisje dat op ieder moment dreigt in elkaar te storten.

Het zelfde geldt voor de vele bewoners: de vogels en andere dieren: er zijn bodemvogels, boombewoners en soorten die zich liever in dichte struiken ophouden; er zijn insekteneters, nektardrinkers, bestuivers, vruchtenverspreiders, jagers en aaseters, met aan de top krachtige jagers die aan de eindschakels staan van de eindeloze, lange oerwoudketen.

Het is aan ons, vogelliefhebbers, vogelhouders, ornithologen en aviculturisten, om samen ons steentje bij te dragen aan de bescherming van dit unieke complexe ecosysteem en onze gevleugelde vrienden, de vogels, die dat woud bewonen, door via het kweken van een gezond en onafhankelijk tropisch vogelbestand de zware druk die er heerst bovenop de schouders van de in het wild levende tropische (en andere) vogels te kunnen beperken.

De toekomst van onze vogels en van deze uit het regenwoud ligt in onze handen!

Nawoord: In het derde deel van deze reeks over het tropisch regenwoud wil ik het hebben over de inrichting van een volière of ander stukje 'vogelparadijs' als regenwoud. Hierbij wensen we de nodige aandacht te besteden aan de inrichtingsmogelijkheden, de structuur, de installatie, de bewoners, en een keuze aan planten die al dan niet gemakkelijk in zo'n tropische volière gedijen.

Graag tot de volgende keer !